Tallinna Teataja

Ilmub igal äripäewal.

Coimetus ja kontor
Suurel turul, raekoja ees nr. 16.
Toimetuse telefon nr. 724. Postikast 83.

Kirjade adress: Ревель, „Tallinna Teataja". Telegrammide adress: Ревель, Teataja.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 l.

Trükikoda: Brokusmäel nr. 1. Telefon 490.

Kaasanne:
Seinakalender.

Kuulutuste nonpareille rida maksab 10 kop., lehe eesotsas 30 kop. Wäljaspool kodumaad kuulutuste küljel 40 kop., lehe ees 1 rbl.

Tellida wõib alati, kuid nii, et tellimine ühe kuu wiimase päewaga lõpeb; Poohku kuu iga nummer 4 kop., ja kuu postiraha 20 kop. Adressi muutmine 20 kop., wana adress ehk selle nummer tulewad üles anda.

Tall. Teataja maksab 1917a

	Postiga.	Postita
12 kuu peale	12.— kop.	10.— kop.
11 „ „	11.— „	9.20 „
10 „ „	10.— „	8.50 „
9 „ „	9.— „	7.60 „
8 „ „	8.— „	6.80 „
7 „ „	7.— „	6.— „
6 „ „	6.— „	5.20 „
5 „ „	5.— „	4.40 „
4 „ „	4.— „	3.50 „
3 „ „	3.— „	2.60 „
2 „ „	2.— „	1.80 „
1 „ „	1.— „	—.90 „

Wäljamaale aastas 17 rbl., pooles aastas 9 rbl., iga nr. 1½ kop. kallim.

Üksik nummer 5 kop.

Kirjatõõsid, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jääwad, alal ei hoita. Suuremad kirjatõõd saadetakse ainult siis tagasi, kui selleks mark kaalas on. Kirjatõõdel peab saatja täielik nimi ja adress all olema.

Nr. 252 (2054). **Neljapäewal, 3. (16.) nowembril. 1916. a.** **VII. aastakäik.**

Soome lahes sakslased Baltiski rööwkäigu ajal 6 kuni 9 miinilaewa kaotanud. Narajuwka jõe ääres meie wäed pealetungimist alganud ja sakslased meie käest ärawõetud kaewikutest wälja löönud ja wangisid wõtnud. Kaukasuse wäerinnal türklaste wäiksemad pealetungimised tagasi lööd ud. Transsilwanias waenlased uusi abiwägesid saanud ja rumenlasi kohati taganema sundinud. — Prantsuse wäerinnal inglased ühe hästi kindlustatud küla ära wõtnud ja üle 4000 wangi saanud. Maawärisemine Tiflisis.

Kõrge Ülemjuhataja Telk.

Keisri Majesteet waatas 2. now. wäerinnalt Keisri Telki teenistusesse tulnud Oma Ihukaitsewäe konwoi sotnja üle. Kella 11 algul tuli Majesteet ühes Troonipärijaga wälja, kus sotnja maja ees reas seisis, milles Majesteet asub. Kasakaid teretades ja õnne soowides õnnelikult wõitlusest tagasituleku puhul läks Keisri Majesteet sotnja reast läbi ja annetas mõnedale kasakatele Oma käega Georgi ristisid ja küsis nende wahwusetegudest. Selle järele pööras Majesteet armuliste sõnadega sotnja poole, milledes Keisri Majesteet kasakaid samasuguse truu teenistuse eest tänas, nagu nende isad ja wanaisad wahwas Teri sõjawäes ja waremates konwoides kannud. (Pta)

Wägede Kõrge Ülemjuhataja staabilt.

2. nowembri õhtul.

Lääne wäerind.

Narajuwka jõel, kõrgustikkude piirkonnas, mis on Lipitsa-Dolnaja küladest ida pool, hakkasid meie wäed pealetungima, ajasid waenlase meie kaitsekraawidest — mida ta hiljuti omandas — wälja, wõtsid wangisid ja 2 kuulipildujat; waenlase wastu-pealetungimistel polnud mingisugust edu.

Kaukasuse wäerind.

31. okt. katsusid türklased wäikse jõuga Tornika poolt (põhja-lääne pool Gümisch-Hani'st) Beladshi Susgolik'i piirkonnas (Kigist lõuna pool) Scharafani küla peale tungida, kuid lööd i meie tulega tagasi.

Rumenia wäerind.

a) Transsilwania.

Põhja ja lääne pool Oitusi jõe orus tungisid rumenlased waenlase peale, wõtsid wangisid ja 3 kuulipildujat. Turgului, Oltõ ja Shiu orus kestawad waenlase järelandmata pealetungimised; et sakslaste poolt sinna uusi abiwägesi saadeti, siis läks waenlasel korda mõnes kohas rumenia wägesid surudа.

b) Dobrudsha.

Ei juhtunud midagi olulist.

Meie liitlaste tegewus läänd nõulal.

Inglise wäerind.

Inglased ajasid oma wäerinna sirgeks Hebecourt'ist ida pool ning wõtsid ägedais wõitlustes mõned waenlase kaitsekraawid Le-Sars'ist põhja pool, wõtsid wangisid ja kuulipildujaid. Kõik wastu-pealetungimised lööd i suurte waenlase kaotustega tagasi.

Italia wäerind.

Carso kiltmaal nihkusid itallased kõrgustikkude 291 ja 304 peal, mis on Faiti, Crib ja Constagnewiza wahel. Siin wõtsid itallased 4 37 millim. ja 60 150 millim. mäesuurtükki, aga ka suur hulk laskemoona.

Prantsuse wäerind.

Somme'ist põhja pool wõtsid prantslased Saillyseli küla lõpulikult ära, Somme'ist lõuna pool — Pressoir'i ja Ablaincourt'i külad ning läksid Gommecourt'ini. Üleüldine wangide arw, mis prantslased 1. juulist siiasaadik Somme'i juures on wõtnud, ulatab 40796 alamwäelist 814 ohwitseri, peale selle 77 wälja- ja 101 rasket-suurtükki, 104 mortiri ja 535 kuulipildujat. Pta.

Merewäe kindralstaabi teadaanne Baltiski pommitamisest.

Petrogradis. 2. now. Suurest nurjamineku st, mis Saksa miinilaewasid öösel wastu laupäewa Soome lahe suus tabas, teatab merewäekindralstaab: Täiendawate teadete järele wõib kindlale otsusele tulla, kui udu ajal kuuldud plahwatusi ja meie laewade teateid wõrrelda, et sakslased 6 kuni 9 miinilaewa kaotasid. Seda tõendawad ka mere peal ujuwad asjad ja laewatükkide uurimine, mis weest wälja korjatud.

Meie poolt ärahäwitatud Saksa miinilaewad olid kõige uuema türüpulised ja kõige suurenwad sellest liigist laewadest. (Pta)

Rumenia sõjawäli.

Bukarestis. 1. now. Rumenia peakorteri ametlik teadaanne 31. okt. Põhja ja põhja-õhtu wäerind. Õhtu Moldawias Predeali-Ush'i liinil ei juhtunud midagi uut. Prahowi orus wäikesed suurtükiwõitlused. Turgului orus põhja-lääne pool Botenist lõime 2 waenlase pealetungimist tagasi. Dragoslawli piirkonnas olid terwe päew wõitlused, — meie jäime endi seisukohtadele. Aluta pahemal kaldal läks meil korda kõik waenlase pealetungimised tagasi lüüa, kuna meie paremal kaldal waenlase tugewa surumise tõttu Rigeul-Saraeinesti liinilt lõuna poole nihkusime. Bumbesti piirkonnas olid meeleheitlised wõitlused. Samasugused olid kokkupõrkamised ka Orsowi lähedal, Zrna paremal kaldal. — Lõuna wäerinnal ei juhtunud midagi tähtsat. Pta.

Bukarestis. 2. now. Ametli teadaanne 1. nowembril.

Moldawia läänepoolsel piiril sundis meie suurtükiwägi waenlase patareid Trotusi ja Usula orgudes waikima. Oitusi ja Kasina wahel wõttis waenlane 29. oktobril uueste pealetungimised ette, kuid kõik pealetungimised lööd i suurte kaotustega tagasi. Meie algasime wastu-pealetungimist ja wõtsime 2 ohwitseri ja 81 alamwäelist wangi, saagiks saime 3 kuulipildujat ja muud sõjakraami. Prahowi orus ägedad suurtükiwõitlused. Dragoslawle piirkonnas tungis wastase jalawägi raskete suurtükkide tule toetusel peale ja sundis meie pahemat tiiwa natuke taganema. Aluta jõe pahemal kaldal tungib waenlane wäga ägedalt peale. Seisukohad käiwad käest kätte. Shiu orus on wastane uusi wägesid juurde saanud ja tungib suuremate jõududega peale. Meie wäed olid sunnitud peale ägedat wõitlust Bumbestist lõuna poole taganema.

Lõuna wäerind.

Donau ääres ei ole midagi iseäralikku. Dobrudshas muutuseta. Meie laewastik tuli eila Seimenimarisse ja pommitas waenlase pahema tiiwa wägesid. (Pta)

Prantsuse sõjawäli.

Suurtükiwõitlused.

Parisis. 1. now. Õhtune ametlik teadaanne. Somme'ist lõuna pool pommitas waenlase suurtükiwägi Pressoir'i küla ning Biache-Maisonette'i jaoskonda Argonne'i mägedes wõtsime meie Four-de-Paris juures õõnsa koha, mis tekkis sakslase miini lõhkemisel. Verduni wäerinnal oli tuleandmine suurtükkidest, iseäranis äge Douaumont'i ja Vaux piirkonnas. Muul wäerinnal läks päew rahulikult mööda. Pta.

Ägedad wõitlused wäerinnal.

Parisis. 2. now. Päewane ametlik teadaanne. Somme'ist põhja pool läksid prantslased Saint-Pierre-Waasti metsa põhjapoolsel serwal edasi. Saillyseli piirkonnas oli öösel kaunis äge suurtükituli.

Somme'ist lõuna pool Ablaincourt-Pressoir'i piirkonnas on pommitamine, mis juba kaks päewa kestnud, öö jooksul wäga ägedaks läinud.

Täna hommikul oli sakslaste wastu-pealetungimine Ablaincourti suhkruwabriku ja Chaulnes'i wahel, kuid selle peale waatamata, et pealetungimine õige suurel mõedul sündis, sakslased pakawat wedelikku ja gaasisid tarwitasid, mis silmad panid wett jooksma, ei saanud sakslased edasi ja kaotasid täieste lahingu.

Lõuna pool suhkruwabrikut, Ablaincourti ja Pressoir'i wastas, niisama ka metsas, mis lõuna pool sellest kohast on, ajasid Prantsuse suurtükiwägi ja kuulipildujad pealetungijate hulgad laiali, neile sellejuures suurt kahju sünnitades; ainult wäikesed sakslaste osad jõudsid Pressoir'ist ida pool olewate majadeni.

Suurtükilaskmine, mille peale prantslased osawa tulega wastasid, kestab weel praegu edasi kõigel wäerinnal.

Ida pool Reimsi ei läinud sakslaste ootamata pealetungimine Fresnes'i eel wäikese eeluahi koha peale mitte korda. (Pta)

Üks küla ära wõetud; üle 4000 wangi saadud.

Londonis. 1. now. Inglise päewane ametlik teadaanne Prantsusmaalt. Meie wõtsime tormijooksul tugewaste kindlustatud Beaumonti küla ära ja nihutasime oma wäeliini Beaucourti serwadeni Ancre'i ääres. Wangide arw läheb ikka suuremaks. Eila hommikust peale on üle 4000 inimese üles tähendatud. Wõitlus kestab edasi. (Pta)

Jälle üks küla ära wõetud. Hulk wangisid.

Londonis. 2. now. Inglise ametlik teadaanne 1. now. Meie wõtsime Ancre'i ääres Beaucourti küla ära. Wangide arw, mis meie senini oleme saanud, on üle 5000; nende arw kasuab.

Täna läksime meie edurikkalt ida pool Warlencourti edasi neid eesmärkisid kätte saades, mis meie omale olime üles seadnud. Selles piirkonnas saime üle 30 wangi. (Pta)

Saloniki wäerind.

Salonikis. 31. okt. Serbia ametlik teadaanne 31. okt. Zrna jõel on werised wõitlused käimas, mis weel lõpnud ei ole. Waenlane paneb wisalt wastu; kaewikud käiwad käest kätte. Päewa lõpuks jäid tähtsad kõrgustikud, mis meie Tescharota küla juures waenlaselt ära wõtsime, meie kätte. Waenlase kaotused on määratu suured. Meie wõtsime 1000 wangi, suuremalt osalt sakslased, nende hulgas üks pataljoni komander ja palju ohwitserisid. Samad wõidumärkide üle puudumad lähemad teated, aga neid on rohkeste.

Serbia peakorteri ametlik teadaanne 30. okt. Meie wäed jatkasid ühes prantslastega waenlase taganemist, kes põhja poole taganeb. Iweni küla Janges täielikult meie kätte. Meie wõidumärgid: 16 wäljasuurtükki, 21 laengukasti, 14 lafetti, suur hulk pommisid, palju püssa ja muud sõjamaterjoli. Wangide arw on weel teadmata. Waenlase surnukehad katawad suurel hulgal wõitlusewälja. Bulgarlased said niisama suureste lüüa, nagu Kaimaktshalanil. (Pta)

Parisis. 1. now. Õhtune ametlik teadaanne. Sõjaline tegewus Lähemas-Idas. 31. okt. päewal ei olnud jalawäe wõitlusi, kuna suurtükiwõitlused wäga wisad on iseäranis Zrna'st kuni Preopi järweni. Saak, mida prantslased ja serblased lahingutes 28.—31. okt. wõtnud, seisab koos 25 suurtükist, millest 8 rasked, 21 laskainete kastist, suurest hulgast püssidest, granatidest ja mitmesugusest sõjakraamist. Wangide arw on juba 1447, kelle seas 19 ohwitseri ja 1 polkownik. Pta.

Zürichis. 31. okt. Täna algab Wieni sõjakohtus Kramarshi, Reschina ja teiste asjade uueste läbiwaatamine. Protsess kestab mitu päewa. Tschehi ajalehed protesteeriwad Saksa projekti wastu, mille järele Galitsia esitajaid riiginõukogust kõrwaldada tahetakse, et tschehide ja slowenlaste deputatide wastu enamus seisaks, kui esitajate arwu 516 pealt 326 peale alandataks ning tõestab, et Körber, kui wilunud riigitegelane Slaavi rahwaste germaniseerimise tagasi liikkab, mis küllalt riskeeritud.

„Zeiti" teatel on Ungria opositsion ennast toidumoona muretsemise nõukogust osawõtmisest lahti ütelnud. (Pta)

Tugew maawärisemine Tiflisis.

Tiflisis. 1. now. Kell 4,52 min. tundus kaunis tugew maawärisemine, mis 5 sekundit kestis ja läänest idasse läks. Majades kõikusid mööblid ja ripputwad asjad, aknaruutud läksid puruks. Pta.

Kodumaalt.

-nt- Ruhjast. Lätistamine. Ruhjas on wäga wähe Eesti keelt kuulda, selle peale waatamata, et paljud alewi elanikkudest Eesti soost on, ning alew ise hoopis Eestimaa piiri lähedal asub. Lätlaste keskel elades, nendega alati kokku puutudes, läbi käies ja ühiselt asju ajades, hakkawad eestlased ikka rohkem ja rohkem Läti keelt tarwitama ja muutuwad ajajooksul lätlasteks. Iseäranis seda teed läheb noorsugu, kes Läti koolis käib. Seda ümber-rahwustamist hõlbustab iseäranis mõlemate rahwaste ühekõrgune haridusejärg ning ühine usk, mis läbikäimist suurendab ja segaabieludele laialdase wõimaluse annab. Koolis ja seltsielus, igal pool on asjaajamine lätlaste käes ja tarwitatakse Läti keelt. Mitte ühtegi eestikeelset kooli, seltsi ega lugemisclauda ei ole. Erandina wõiks kohalikku kaubandusekooli nimetada, kus alles paari aasta eest Eesti keelt ja Ev.-Luth. usuõpetust Eesti keeles õpetama hakati.

*

on. Wirumaalt. Põllumajandus. Tõuwilja saak oli kehw, rukkisaak alla keskmist, tõukati wilets. Kus maa madal oli, hätwitas minewa sügisene wihm ja sula talw orased ära. Kartulisaak oli wähene, kus maapind kõrge, seal rahuloldaw. Kewade ei lubatud kartulid wälja wedada, sellepärast läks palju kartulid raisku. Söödeti loomadele ja on weel praegu wanu kartulid leida, mis põllule weetakse. Praegu, oktobri lõpul, wiiakse kartulid Kunda rauduteelt Kroonlinna sõjawäe hospidalile. Maksetakse üle nelja rubla tündrist. Ainult sõjawäe tarwis on kartulid wälja wiia lubatud. Haridistel aegadel weeti kartulid palju Soomemaale, kuid praegu on see wedu kinni. Mis teewad Suure saare elanikud, kes oma toiduained kõik Wiru randadest said? Nüüd ei saa need oma tarbeksi, ehk seda ainult suurte sekelduste abil.

*

Kne. Walgast. Tarbeainete sissewedu on lubatud. Liiwimaa kuberneri eeskirja järele on Wiljandi ja Pärnu kreisist tarbeainete sissewedu Walka lubatud. See luba on juba septembrikuu lõpul maksma pandud. Sellest hoolimata kuuldub tihti kaebusi, et Wiljandi kreisist Walka tulijad kinni peetakse ja koju tagasi saadetakse. Nagu teada, on kreisiülemad kreisi tarbete komiteede esimehed. Miks weolubast kordnikkudele teada ei anta? Wõi on eeskirjad ainult komiteede esimeestele saadetud, aga kreisiülematele mitte?

Muusika.

Margarethe Berson.

Tulewal esmaspäewal on „Estonias" kontsert, mille peale ta huwituse pärast juba praegu tähelepanekut juhime. Nimelt saame seal peale neiu Brehmi, kes kui tuntud jõud meil enam mingit soowitust ei tarwita, jälle ühte prof. Aueri õpilast kuulda, kelle üle Wene ja wäljamaa lehed juba mõne aasta jooksul aina kiitwaid otsusi on andnud. See on noor wiiulikunstnik Margarethe Berson. Kui ta kolme aasta eest Petrogradis oma esimese kontserdi andis, siis imestasid peaaegu kõik arwustajad, kudas 17-aastasel tüdarlapsel mitte ainult hiilgaw tehnika ja fügaw arusaamine ettekantawatest töödest, waid ka niisugune mehelik-energialine toon wõib olla. „Kinniste silmadega teda kuulates wõiks waewalt uskuda, et mängija weel nii noor ja õrn preili on", — tähendab muu seas „Petrogr. Wedomosti". Peale selle on kunstnik paljudes tähtsamates Lääne-Europa linnades kontserteerinud ja nähtawaste ka Amerikas üles astunud, sest New-Yorgi „Musical Courrier" toob 1913. a. lõpul ta kohta wäga kiitwa arwustuse ja kuulutab hiilgawat kunstniku karjeeri ette.

Nüüd kirjutawad Petrogradi lehed Margarethe Bersonist juba kui küpsest ja wäljaarenenud kunstnikust, kellele kõige waljemate nõudmistega wõib läheneda ja kes ei karda oma kontserdi eeskawasse kõige raskemaid ja tõsisemaid suurmeistrite töid wõtta. Seda tunnistab muu seas ka esmaspäewase kontserdi eeskawa. See on huwitawalt kokku seatud ja tõotab kunstniku wõimist kõige mitmetülgsemalt nähtawale tuua.

Teater.

„Estonia" teater.

Täna mängitakse teist korda ülihuwitawat Prantsuse meie aja näitekirjanduse esitajat „Pulmamarssi". Teatri büroo.

*

Ideeliselt pakub „Pulmamarss" palju huwitawat ja tähelepanemise wäärilist. Wõiks wast ainult ette heita, et Bataille siin armastuse-asjas liialt pessimistiline on. Ka stiililiselt on see näidend õieti huwitaw ja omapärane kurb lüüriline põhitoon waheldaw rõõmsate ja kewadeliste meeleoludega annab tükile iseäralise luulelise ilme, nii et seda kui ilusat muusikalugu maitsta wõib.

Lõpuks peaasi, mis „Pulmamarssile" iseäralise tähtsuse annab. Nimelt mängib kaasa külalisena Erna Wilmer-Luiga ja õieti soowitud külalisena, sest ta peene ja stiilikindel mäng on muidugi kõigil weel wäga hästi meeles.

Teatri büroo.

Kohalikud teated.

Uue sõjalaenu kordaminekuks kaasaitamise komitee

on neil päewil Petrogradi asutatud. Kohaliku linnade-liidu komitee presidium peab sarnase komitee asutamist ka Tallinnas tarwilikuks ning palub nüüd kuberneri käest sellekohast asutamiseluba. -dn-

Märgikeste müük sõjameestele jõulukinkide heaks.

Kohaliku linnawalitsuse ja linnade-liidu komitee ühisel ettewõttel pannakse 3. ja 4. detsembril Tallinna uulitsatel märgikeste müük toime. Sisseturek läheb sõjameestele jõulukinkide muretsemiseks. -dn-

Kindlaks määratud suhkruhind Tallinnas.

Kommandandi poolt on Tallinnas suhkruse järgmised hinnad määratud: Waguniwiisi — 9 rbl. 22 kop. puud, kotiwiisi — 9 rbl. 35 kop. puud, kotiwiisi ühes koju kätte toomisega — 9 rbl. 40 kop. puud, puudawiisi osties — 9 rbl. 90 kop., nael — 24¾ kop.

Tallinna ajaloo-arhiiw.

sn. Tallinna linnaametil on kawatsus nõndanimetatud linna ajaloo arhiivi asutada, kus hoitud saaksid Tallinna kujude, mälestusammaste ja wanade majade üleswõtted kui ka endiste aegade linnaplaanid, Tallinna kohta käiwad raamatud ja ajaloo uurimised ning kõik ajalooline materjal, mis Tallinna ehk kogu Baltimaasse puutub. Majadest, mille üleswõtted ja joonistused arhiwis tulekse alal hoida, arwas linnaamet: Katoliku kiriku maja, Lunini maja Wiru uulitsal, Tolliameti uulitsal olew maja nr. 6, Laial uulitsal olew maja nr. 29, Wene uulitsa majadest nr.nr. 11, 13 ja 17, Wana Posti uul. nr. 5, Pikal uulitsal nr.nr. 58 ja 71, Müürivahe uul. nr. 5, Laial uul. nr.nr. 38, 40, 21 ja 28, Rüütli uul. nr. 2, Mundi uul. nr. 1 ja peale selle weel linna majad. Ka kawatsetakse XVII aastasaja linnaplaan kokku seadida, nende andmete põhjal, mis praegu linna arhiwis olemas. Kõik see töö läheks arhitekt Habermanni eelkawatsuse järele 3800 rubla maksma. Linnaamet otsustas seda summat eelarwesse üles wõtta.

Wene tarwitajate-ühisus laiendab tegewust.

-x- Wene tarwitajate-ühisus awab lähemal ajal Wana-Kalamaja uul. nr. 10 omale abikaupluse. Sellest abikauplusest ei müüida mitte üksinda ühisuse liikmetele, waid ka kohalikkudele wabrikutöölistele, kellel wabrikute nõukogu poolt selleks wälja antud kaubaraamatud ette näidata.

Wõltsitud siirupi kohta

mis Moische Klompuse käest ära wõeti ja millest meie lehes juba teade oli, wõime täiendusena teatada, et kõik ärawõetud siirup, 35 tünni, nisujahudega segatud oli. Nisujahu oli anilin-wärwiga siirupi wärwiliseks tehtud. Kõik see sodi kallati mustuse wäljaweo kohal maha. -x-

„Lootuse" seltsi einelauapidamine

anti hr. A. Hanshoffi poolt 1. nowembril pr. Marie Kiwile üle. Praegune rendilepingu aeg kestab ainult 1. jaanuarini 1917. -dn-

Wenelased ei pea „Rewelskija Iswestija't" oma healekandjaks.

Kohalik Taruntsowi leht „Rew. Iswestija" toob oma eilases numbris Tallinna Wene Majaomanikkude seltskonna poolt õienduse, et Wene majaomanikud ja kaubanduse ning tööstuse esitajad ühtegi isikut weel linnawolikogu ehk linnaameti liikmete kandidatideks üles pole seadnud ega selles asjas kellegiga weel läbirääkimisi pidanud. Ka tunnistab Wene Majaomanikkude seltskond, et tal oma mõtete awaldamiseks healekandja puudub.

Nii ei ole siis Taruntsowi leheke mitte ka Wene majaomanikkude ega ärimeeste healekandja. Kelle arwamise siis hra Taruntsow õieti ilmasse kannab, kas nende omasid, kes Koplis kiwa kokku kannawad?

Põllutöö- ja karjakasuatuse-kursused.

Eestimaa Põllumeeste Keskseltsi korraldusel peetawad kuuekuulised põllutöö- ja karjakasuatuse-kursused on alganud. Esimesel päewal ilmusid 19 kuulajat, kuid neid on üles antud 42.

Surnuwankrid kiriku monopoliks.

Tallinna kirikutes, — wähemalt Jaani kiriku juures — on see wiiseks, et surnumatmisel matja kiriku juurest matusewankri peab tellima, mille tasu kiriku ja kirikumeeste heaks läheb. Wõtab aga keegi matuse-büroost matmisewankri, siis nõuab õpetaja sarnase matja käest kiriku heaks trahwi. Hiljuti oli juhtumine, kus keegi noormees, kes oma ema maatis, matmisewankri matuse-büroost tellis. See pahandas aga õp. Asjaluthi nii wäga, et ta nooremehe käest 10 rbl. kiriku heaks trahwi nõudis, mis ka ära makseti. Huwitaw oleks teada, millega õpetajad sarnast nõudmist õigustawad? Seadustest nad selle juures küll endile tuge ei leia. sn.

Libe uulits.

sn. Praegu rullitakse Weerenni uulitsat. Rullimise juures lastakse palju wett uulitsale, mis seal jäätiseks külmab ja uulitsa wäga libedaks teeb. Libedal uulitsal on aga hobustel praegu wäga raske liikuda, sest pea kusagilgi ei ole hobuseid weel teerawalt rautatud. Eila õhtul panin tähele, kudas hobused, kes koormate ette rakendatud, seal uulitsal rasket waewa nägid, et koormat paigast nihutada. Waesed loomad libisesid ja langesid jalgelt maha. Hobuste juhtijad naisterahwad olid nõuta ja ei teadnud mis teha. Oleks soowitaw, et sarnasele libedale kohale liiwa peale rapuataks.

„Lootuse" seltsi 40 aasta juubel läheneb.

sn. 1918. a. saab 40 aastat sellest mööda, mil „Lootuse" selts oma tegewust alges. Selleks puhuks kawatseb „Lootus" albumi wälja anda, kus seltsi ajalugu ja tegewus kirjeldatud oleks ja kus seltsi tähtsamate tegelaste pildid aset leiaksid.

Õnnetused ja kuritööd.

Küün ära põlenud.

h. 23. oktobril kell 2 öösel põles Koonu mõisas Wirumaal heinaküün ära. Küünis oli 9000 puuda heinu, 400 puuda peksmata rukki, 100 puuda peksmata nisu ja 900 puuda wikki. Küüni wäärtus on 250 rubla, aga põlenud wilja ja heina wäärtus 11,900 rubla. Küün oli 140 rubla eest kinnitatud; misjuguse summa peale ära põlenud hein ja wilt kinnitatud oli, pole teada. Tulekahju on, nagu arwatakse, tulega hooletult ümberkäimise läbi tulnud.

Tee peal laps sündinud.

u. 1. now. tuli haigemajasse talunaine Aleksandra Morosowa, 18 a., enneaegu sündinud lapse surnukehaga ja seletas, et tal linna teel laps enneaegu sündinud. Morosowa mahutati sünnitamise osakonda. Surnukeha saadeti tornimäele.

Kahtlased isikud kinni wõetud.

u. 22. oktobril wõeti kinni Konst. Karetnikow, 16 a. ja Peeter Praulin, 18 a., keda riiete warguses Irina Dorofjeiwa juurest, Uue Kalamaja uul. nr. 7, süüdistatakse.

Warguses.

u. Neil päewil olid järgmised warguses: Otto Waldmanni poest warastati sel ajal, kui kaupmees kõrwalolewas toas oli, kassast 50 rubla raha. Juurdewo uul. nr. 16-b kuurist warastati 7 lambanahka ja muid asju. Suure Tatari uul. nr. 62 pöörningult warastati mitmesuguseid asju 200 rubla wäärtuses. Kõie uul. nr. 9 warastati palitu.

Polituri joomine ja warguse.

u. Warwara Osseonikowa teatas politseile, et ta 1. nowembril kolme tundmata isikuga ja kellegi Liisa Orleaniga S. Pärnumaanteel nr. 62 polituri on joonud, millest ta purju jäänud ja magama uinunud. Kui ta üles ärganud, leidnud ta, et tal sisemisest taskust rahakott 470 rublaga ära on warastatud. Asja uuritakse.

Trükikojas ettetulnud tehnikaliste takistuste pärast peab tänane esimene juhtkiri wälja jääma.

Weel korratust kooliskäimisest.

Siin lehes ilmunud kirjutuse kohta „Korratust kooliskäimisest" oleks mul tähendada, et minu arwates on hra Wilberg selles küsimuses mõnes tükis natuke wildakale alusele kaldunud. Sellepärast pean tarwilikeks asja ka teisest küljest walgustada.

Kõige pealt pole see mitte tõsi, et igal-pool külakoolides lapsed kooli algul hilja kooli ilmuwad. Minu koolis, nõnda kaua kui mina kooliõpetaja olen olnud, pole ilmaski seda juhtunud, et lapsed mitu nädalat koolist puuduwad; ainult mõni päew puudub mõni üksik laps. Tõsi see ju on, et suur hulk wallakoolisid on, kus lapsed sügisel kaua koolist puuduwad. On aga siiski ka koolisid minu teades kaunis hulgakene, kus lapsed korralikult koolis käiwad.

Millest see siis tuleb, et ühes koolis lapsed korralikult käiwad, teises aga ei käi? Minu arwates tuleks wist siiüdi ka kooliõpetaja juurest otsida. Mitte töö ei tarista igakord last koolis käimast, ka mitte lastewanemate tuimus, waid ütleb see, et õige kooliõpetaja puudub.

Meil, kooliõpetajatel, on ka oma seltsid. Kui palju oleme meie aga seal laste kaswatamise üle könesid kuulnud? Oleme, meie, kooliõpetajad, sule kätte wõtnud selleks, et paari sõnagi kirjutada selle üle ajalehes?

Hullem lugu on aga weel koolides. Seal pole mõnikord kaswatamisest sõna tõsises mõttes juttugi. Seal katsutakse aga tund ära anda, katsutakse lapsi mõnda kaua suruda, kuni nad õpetüükid hästi ära õpiwad, et mitte halbusi ei tuleks, kui kooliülemus kooli katsuma ilmub. Kool ilma kaswatuseta, iseäranis külakool, kaotab aga täieste oma wäärtuse.

Ka see pole minu arwates ajakohane, kui meie neid abinõusid, mis ammugi kolikambrisse on heidetud, päewawalgele toome, nagu näit. trahwirahad. Tõsine kooliõpetaja-kaswataja ei tohi mitte tööd teha hirmuga, waid armuga. Hirmuga sunniti meid endisel orja-ajal. Kui meie aga tahame endisest orja-aja jätistest lahti saada, siis peame seda iseäranis kaswatuse juures tegema. Mina pole lastega ilmaski sellepärast tõrelenud, ega neid trahwinud, et nad waheset puudusid. Ka wanemaid pole ma sundinud, et nad lapsi peatwad kooli saatma. Siiski käiwad lapsed kaunis korralikult koolis.

Ma olin ka Läänemaal, kõige pimedamas Eestimaa nurgas, kooliõpetaja. Kui ma sinna läksin, siis rääkis mulle endine kooliõpetaja, et lapsed tema ametiajal pooled päewad puudunud, sest et koolimaja lähedalt ojad läbi jooksid, milledest sulailmaga oli halb üle käia. Siiski, minu ajal ei puudunud lapsed ilmaski, kui nad terwed olid, koolist. Tihti olid nad niudest saadik märjad, kuid hommikul kuiwatati ahjupaistel riided ära ja asi oligi korras. Suwel ehitasid lastewanemad ojadele purded peale ja lapsed said teisel aastal kuiwalt kooli tulla.

Wahest ehk huwitab lugejaid, millega ma olen lapsi kooli meelitanud.

Kooliõpetajaks-kaswatajaks olles olen ma lastele ka nende isaks püüdnud olla. Nende rõem on minu rõem, nende mure — minu mure. Minu õige suurem nõudmine laste kohta on: „föö köht täis!" Palju waewa läheb mul küll, enne kui jõuan kitside wanemate käest laste jaoks pool toopi piima wälja nuruda, kuid wiimaks annatwad ka nemadki järele. Oppimist olen ma püüdnud lastele sellega kergemaks teha, et püüan abinõusid wälja mõtelda, milledega saan õpeaineid neile arusaadawamaks teha. Ka nende õpeainete peale, mis küll kõrwalised on (nagu: gümnastika, joonistus, käsitöö jne.) ja mis kooliõpetajale kaunis palju tüli teewad, olen ma palju rõhku pannud. Ühe sõnaga — ma olen hariliikudest laste „wangimajadest" püüdnud neile armast kodu walmistada. Sellepärast tulewad lapsed heameelega kooli, kus neid kõiksugused huwitawad asjad ees ootawad.

Mitte ilmaaegu ei wõrdlenud Liiwimaa rahwakoolide direktor Rutski ühes omas könes kooliõpetajaid kunstnikkudega. Kui meie tahame, et meie töö wilja kannaks, siis peame ka oma ameti tööpõllul kunstnikuks saama.

Siiski, seltskonnal ei ole mingisugust õigust meile etteheidet teha. Meie käest pole ju rohkem nõutudki. Kui meie wolikogude ette walimistele läheme, siis nõutakse meie käest, et peame oskama juhatada laulukoorisid, pillikoorisid jne. Kaswatamisest ei räägi meile aga keegi sõnagi.

Weel enam: Meil on olemas kõiksugu instruktorid, assistendid jne., meil peetakse kõiksugusei kursusi ja könesid majapidamisest, karjakaswatamisest jne., kuid kaswatusteaduse instruktorid, kursused ja köned — neid ei näe meie uneski. Meie ema peale waadatakse kui emase peale. Temale wahest ehk õpetatakse, mida tema lapse-sünnitamise juures peab teadma (selleks on ka ämmaemandad), kudas ta aga kaswatama peab, seda ei õpeta temale üksi.

Ku aga ei seisa paigal, waid rühib edasi; kes nõrk on ja järele ei jõua, see jääb maha ja kõduneb. Kui meie elust maha ei taha jääda, ega kõduneda, siis peame kaswatuse eneste juures paremale järjele tõstma.

„Ametiwennad! Meie tee on küll kibuwitsu ja ohakaid täis, kuid kõrge ja aatelinel Meie peame küll tihti tühja kõhtu kannatama, põlgtust ja pilget kuulma, kuid sellest hoolimata tuleb meil tööd hoole ja agarusega teha.

Katsugem kunstimaitset lastes sellega tõsta, et joonistuse peale rohkem rõhku panema; kaswatagem tüdarlastes tööarmastust sellega, et rohkem käsitööd silmas peame. Kui meie siis weal lastewanemate käest laenu teel hööwelpingi saame ja tema kas wõi kõõki üles seame, kus peal poisslapsed endid harjutawad, siis oleks asi kaunis korras.

Ka iseloomu kaswatuse peale pangem rohkem rõhku, iseäranis iseseiswust püüdkem kaswatada. Sawi on meil igal pool, toogem lastele, laf' nad teewad sawist asjakesi. See harjutab last iseseiswale wäljamõtlemisele. Gümnastika eest kandke hoolt. Mitte üksnes poislastele ärgu olgu gümnastika, waid ka tüdarlastele, mis nende kehaehitusele wäga tarwilik on.

Endine wallakooli-õpetaja. F. K.

Majade-paranduste kohta Mustjõel

tuli meile seletus, milles kõige pealt tähendatakse, et meie lehes täieste asjata ja ülekohtuselt majanduse-komisjonile etteheiteid tehtud. Edasi kirjutatakse:

Kui majanduse-komisjon ühes rewisjonikomisjoni esitajatega 26. juulil s. a., seega mitte kewadepoole suwet, Mustjõel olewad majad ja krundi wastu wõttis, tunnistati tarwilikuks majad weel käesolewal aastal lasta ära parandada. Sellekohane ettepanek saadeti päew hiljem linnaametile, kes paranduste eelarwe kokkuseadmise majanduse-komisjoni näpunäidete järele tehnikaosakonnale ülesandeks tegi. Edaspidine tegewus selles asjas ei käinud enam majanduse-komisjoni wõimupiiri, sest linnaameti juhatusekirjade järele on linna hoonete parandamine täielikult ehituse- ja teedekomisjoni asi, kui tarwilised eelarwed ja kredit kinnitatud on.

Sellega on siis päewselge, et etteheide majanduse-komisjoni wastu täieste põhjendamata on.

Kui P. S. omal õiguse leidis olewat majanduse-komisjoni Jakobsoni „Kooli Lugemiseraamatu" juurde saata, siis ei leia ma ülekohtuse olewat P. S. kahekordsamat käsku meelde tuletada, mida enne Jakobsoni „Kooli Lugemiseraamatut" harilikult iga Jüüts juba wõristada oskab.

M. Luts.

Oleme healmeelel walmis majanduse-komisjonile tehtud etteheidet tagasi wõtma ja kahekordsama käsu seletusesõnade järele, tema kohta „asja heaks käänama", kuid peame ühtlasi tähendama, et hr. Lutsu seletus pilti, mis lugejad Mustjõe suwemajade praeguse seisukorra kohta saanud, mitte ei muuda. Ümberlükkamata jääb see tõesti, et kõne all olewad suwemajad hädalist parandust nõudsid, et neid õigel ajal ei parandatud ja et hiljaksjäänud paranduse läbi nende majade seisukord on rohkeste halwenenud.

Meie arusaamise järele aga tohiks see siiski ka natuke majanduse-komisjoni huwitada, missuguses seisukorras on linna warandus, mis tema wõimupiiridesse kuulub.

Türgimaa tunnistab Parisi ja Berlini lepingu makswusetaks.

Stockholmis, 1. nowembril. Berlinist teatatakse: Türgimaa andis oma saadiku läbi Berlinis ja Wienis ühesugused märgukirjad ära, millede sisu järgmine:

Seda tähele pannes, et mõned riigid, kes 30. märtsil 1856. a. Parisi lepingule ja 3. augustil 1878. a. Berlini lepingule alla kirjutasid, tühendatud lepingutest tähtsamaid määrusi rikkunud on, tunnistab Ottomani walitsus ka omalt poolt need lepingud makswusetaks. (Pta)

Telegrammis nimetatud Parisi leping oli see, mis Krimmi sõja järele ühelt poolt Wenemaa ja teiselt poolt Prantsusmaa, Inglismaa, Sardinia ja Türgimaa wahel ning Austria ja Preissimaa osawõtmisel tehti. Selle lepingu järele lubas Türgi walitsus muu seas kristlastele ja muhamedlastele omas riigis ühesugused õigused.

Berlini leping tehti n. n. Berlini kongressil, pärast S. Stefani rahu. Ka selles lepingus tõotab Türgi walitsus kõigis oma riigiosades kodanikkudele südametunnistuse wabadust ja ühesugusei õigusi anda.

Protest sõjawangidega halwaste ümberkäimise wastu.

Petrogradis, 1. now. Möödaläinud nowembrikuu teisel poolel sai sõjaministerium teateid, et Saksa walitsus waenulises ajakirjanduses awaldatud teadete pärast, mille järele „Saksa sõjawangid Wenemaal kannatawat", suure hulga meie wangis ohwitserisid, kes eesõigustega polkudest olid, iseäralisesse leeri on wiinud ja nad iseäranis walju ümberkäimise alla on pannud. Sedamaid pärast nende teadete saamist tunnistas sõjaministerium tarwilisteks diplomatilisel teel Saksa walitsuse tähelepanemist selle peale juhtida, et need abinõud kohased ei ole, ja et kui sõjaministeriumile 1. nowembriks teada ei anta, et meie wangis ohwitseride kohta maksma pandud wali kord tagasi on wõetud, siis niisamasuguse walju korra alla sedamaid ka kõik Saksa sõjawangid, kes meie juures wangis ohwitseride seisukorras peeti, ilma erandita heidetakse.

Et nimetatud tähtajaks sellekohast teatust ei tulnud, andis sõjaministerium nüüd telegrafi teel ringkonna sõjawäe ülemusele käsu kõiki neid sõjawangis sakslasi, keda kui ohwitserisid peetakse, määratud kohtadesse kokku koguda ja niisugustesse ruumidesse asetada, mis sõjawangis olaamwäeliste tarwis on määratud, ühes sellega tuleb neile ka ära keelda kodumaaga kirjasid wahetada, dentshikud neil ära wõtta ja neile niisugust ülespidamist anda, nagu ofitseerwäeliste on määratud. Seejuures on kohalisele sõjawäe ülemusele kohuseks tehtud Saksa sõjawangidele, kes selle korra alla heidetakse, ära seletada, mispärast nende wastu niisuguseid waljuseabinõusid tarwitatakse, ja neile ütelda, et nende abinõude tarwitamist enne järele ei jäeta, kui sõjaministerium ametlise teadaandmise saab, et meie sõjawangisid-ohwitserisid jälle täielikult loomulikul wiisil peetakse. (Pta)

Wigaste sõjameeste awitamine.

Wigaste sõjameeste awitamise osakond Linnadeliidu Tallinna komitee juures pidas 1. nowembril koosolekut. Arutati peaasjalikult sõjas wigastatud sõjameeste awitamise küsimusi. Komitee on osakonnad asutanud. Nende osakondade hoolde jäätwad üksikud ülesanded wigaste sõjameeste eest hoolitsemises. Praegu kogutakse teateid, kui palju Eesti jaoskonnas wigaseid sõjamehi on.

Katwatusel on wigaste sõjameeste tarwis ühiselumaja sisseseadmine ja mitmesuguste kursuste ja töökodade awamine.

Pr. Päts annab seletust, kudas Petrogradis wigaste sõjameeste ühiselumajad on sisse seatud.

Kursuste osakond on juba mõned kursuste põhjuskirjad kokku seadnud.

Põllutöökursused E. P. Keskseltsi juures on algarud ja wigased sõjamehed wõiksid nendest osa wõtta, kui tarwilised summad toetamiseks käes oleksid.

Ühistegewuse edendamise seltsi juures awatakse wigastele sõjameestele kooperatiw-ühisuste raamatupidajate ja müüjate kursused.

Kokku seatud on juba ka wallawalitsuse ja wallakohtu kirjutajate kursuste põhjuskirjad ja programmid. Nende kursuste awamise on Eestimaa Rahwahariduseselts oma hooleks wõtnud, kui tarwilist abiraha saab. Peale selle on Eestim. Rahwahariduseselts walmis ka üleüldisharidusliši kursusi awama.

Põllutööriistade, montöride, kontroll-assistentide ja meierite kursuste põhjuskirjade kokkuseadmine on käsil.

Mis töökodadesse puutub, siis on kawatsetud lukusepa, potisepa, siltide maalimise jm. töökojad awada.

Komitee ise ei wõta kursuste ega töökodade asutamist oma hoolde, waid ta kutsub mitmesuguseid seltsi nim. ettewõtteid elule kutsuma ja nende ülespidamiseks komitee kaudu abiraha küsima, sest Kõrgem Nõukogu Petrogradis annab toetust niisugustele asutustele, kes wigaseid sõjamehi aitawad. Abiraha wõib siis saada, kui ajutised seda linnade-liidu komitee kaudu küsiwad ja liidu komitee abiraha andmist tarwiliseks tunnistab.

Wigased sõjamehed paluwad komiteelt abi, kunstlisi kehajagusid, riideid jne.

Otsustatakse Eesti Must-Sinise Ristile ettepanek teha, et Must-Sinine Rist komitee kaudu abiraha paluks ja siis wigastele sõjameestele abiandmise oma hoolde wõtaks.

Lõpuks tuli weel tööbüroo asutamise küsimus arutamisele. Otsustati büroo komitee juurde awada, sest et mitmesugustel põhjustel wõimalik ei ole wigaste sõjameeste tööbüroo ülesandeid linna tööbüroo omadega ühendada. r.

„Lootuse" seltsi peakoosolek.

„Lootuse" seltsi aasta-peakoosolek oli 18. oktobri peale kindlaks määratud ja kokku kutsutud, kuid, et sel korral seatud arwu liikmeid kokku ei tulnud, siis kõikati koosolek 1. nowembri peale edasi. Üleeila õhtul peeti koosolek ära, millest peale 80 liikme osa wõttis.

Koosolekut juhatas M. Aitsam, protokolli kirjutas H. Allik.

Seltsi tegewuse ülewaatest, mida esimees J. Reinthal ette kandis, selgus, et selts läinud aastal rasketes oludes on pidanud töötama. Iseäranis rohkeste kannatas selts halwa korteri pärast, sest praegune ruum, kus „Lootus" asub, on seltsimajaks küll õige wähe sünnis. Kuid hoolimata kõigist raskustest on selts siiski jõudumööda tööd teinud, meelelahutust oma liikmetele pakkudes, seal juures Eesti kultura-asju toetades.

Selts on, nagu aruandest näha, aasta jooksul ühe peakoosoleku pidanud, 5 perekonnaõhtut, ühe meestekoori kontserdi ja kirjaniku A. Kitzbergi au-õhtu toime pannud. Seltsil oli oma segakoor ja seltsi ettewõttel ja toetusel kutsuti 1916. a. esimesel poolel Tallinna Eesti meestekoor elule, kelle juhatajaks tuntud muusikamees K. Türnpu on. Seltsi auliikme hra J. Poska 50. aasta sünnipäewa puhul asutas „Lootuse" selts linna kaubandusekooli juurde J. Poska nimelise abiraha, mille põhjuskapitaliks 100 rubla Tallinna linna-kassasse maksti. Seltsil on 224 liiget, nende hulgas 4 auliiget ja 7 maksust waba liikmeid.

Rahalist sissetulekut oli seltsil läinud aastal 10.513 rbl. 09 kop., millest 1888 rubla 76 kop. aasta lõpul üle jäi, kuna peale selle aasta lõpul seltsi kassas weel sularaha ja paberites 3413 rbl. 36 kop. oli. Seltsil on 12.303 rubla wäärtuses warandust.

Aruanne kinnitati ühel heakel, seal juures eestseisuse ettepanekul aastasest ülejäägist määrates: Majaehituse kapitaliks 1500 rbl., Jelisaweta Feodorowna komiteele sõjameeste perekondadele abiandmiseks 150 rbl., J. Poska nimelisele kapitalile lisaks 100 rbl., Sõjameeste laste põllutöö warjupaiga asutamiseks 138 rbl. 76 kop. Kokku 1888 rbl. 76 kop.

Eelarwe, mis 9000-rublalises summas tasakaalu seatud, wõeti wastu.

Selsi liige J. Pajusson, kes seltsile oma tegewusega palju head teinud, tunnistati tänutäheks maksust wabaks liikmeks.

Eestseisusesse waliti: hrad J. Reinthal, R. Berendsen, J. Soonik, J. Pajusson ja H. Allik (nendest kaks wiimast uued); kandidatideks — Riiner, Tensing, Uhl, Muuga ja Birk. Rewisjoni-komisjoni waliti: Prosfeldt, Komberg ja Hanshof, kandidatideks — Trepp, Pinding ja J. Johanson.

1880. a. laulupidu sissetuleku ülejäägi kohta, mis asjas hiljuti Eestimaa Kooliõpetajate Awitamise-seltsiga „Lootuse" seltsil kohtu-teed tuli käia ja mis neil päewil „Lootuse" seltsi kasuks lõppes, wahetati pikemalt mõtteid. Lõpuks otsustati ülemaltähendatud laulupidu ülejääki 893 rubla 48 kop. Tallinna linnawalitsuse kätte hoiule anda, tingimisega, et selle kapitalt walitsemisest wõtawad isa „Lootuse" selts kahe esitajaga, Eestimaa Kooliõpetajate Awitamise Selts ja linnawalitsus, kumbki ühe esitajaga. Kapital jääb puutumataks, kuna peale 10 aasta tema protsentidest Eesti wallakooliõpetajate lasti koolitamiseks abi antakse.

Mitmesuguste läbirääkimiste all sootwitati, et selts oma maja muretsemiseks sammusid astuks, sest ilma kohase seltsimajata on seltsil raske edeneda ja wiljakat tegewust awaldada.

Koosolek awaldas eestseisusele hoolsa ja wäsimata tegewuse eest piistitõusmisega tänu.

— sn.

Riigiwolikogu.

Koosolek 1. now. 1916.

(Järg.)

Poola küsimus.

Garussewitshi kõne järg. Riikide ette, kes Saksa ülemwalitsuse wastu wõitlust peatwad, ja kogu ilma haritud rahwaste ette on küsimus tekkinud, kas wõib tunnistada, et keskriikide poolt wälja kuulutatud Poola küsimuse otsustamine kokkukõlas on õiguse ja õigluse ning rahwaste wabaduse põhjusmõtetega, niisama ka kestwa rahu-nõuetega.

Poola rahwas ei lepi sakslaste otsusega, sest see käib ta püüetele, mis suure ajaloolise silmapilgu nõuetele wastawad, lause wastu. (Bravo-hüüded ja käteplagin.) Poola rahwas on poolteist aastasada selles kindlas usus elanud, et ükskord ajaloolise õigluse ja waba ühendatud Poolamaa ülestõusmise tund kätte jõuab. See usk andis talle jõudu kõige raskemaid katsumisi ära kanda, waimu ühtlust alal hoida, rahwuslist kulturi kinni pidada ja edendada. Sai selgeks, et ei wõi olla Europas kestwat rahu, et ei ole piiri sakslaste tahtmistel. (Hüüded pahemalt poolt: õige, õige!) Meie protesteerime otsustawalt selle Saksa akti wastu, mis Poolamaa jagamist kinnitab ja Poolamaa ühendamist, mis ilma Krakowita, Poosenita ja Silesiata ja ilma Poola mereta mõeldaw ei ole, püüab takistada. (Hüüded pahemalt poolt: bravo, bravo! Käteplagin). Poola politika alusmõte, et Saksamaa Poola küsimust otsustada ei wõi, jääb kõikumatult seisma; kõigi kolme Poolamaaosa tähtsamad esitajad Parisis, niisama ka kõige mõjukamad parteid Warssawis on eneste ja oma sugulwendade nimel juba seletanud, et nad Saksamaa ja Austria sõjalisi projektisid Poolamaale suureks õnnetuseks ja Poola sõjawäe loomist praegustes tingimistes Poola rahwa enamuse tundmustele wastikuks peatwad. (Käteplagin pahemalt poolt.)

Ometi ei saa aga igatahes salata, et Saksa akti tagajärjed wõiwad Poola rahwa tõsise tahtmise ära moonutada. Saksa akti oluline siht, mille teraw ots ühte wiisi Wenemaa ja tema liitlaste kui ka tulewase ühendatud Poolamaa wastu pöördud on, peitub kahtlemata püüdes — tüli tekitada Wenemaa ja Poolamaa, Poolamaa, Wenemaa ja liitlaste wahel ning kõige pealt Poola rahwa ja kogu haritud ilma eest wägiwaldse sõjameeste wõtmise seaduse wastasust sellega kinni katta, et Poola rahwa loomulik õigus riiklise iseseiswuse peale nimepidi jalale seatakse.

Meie, Poola rahwa esitajad, köneleb Garussewitsh edasi, oleme nõu korda ja tungiwalt walitsuse tähelepanekut selle peale juhtinud, missugune hädaoht Wenemaad ja Poolamaad Saksamaa poolt selles mõtles ähwardab, et Wenemaa ja liiduriikide käest Poola küsimuse algatus wõidakse ära kiskuda. Kuid walitsus, ütleb Garussewitsh, ei teinud midagi selle usu kinnitamiseks, et Wenemaa otsus, mis Poolamaale awaldatud ajoloolises üleskutses wäljakuulutati, kõikumata on ja et wana juurde tagasi pööramist olla ei wõi. Seda walitsuse waikimist Poola küsimuses on meie ühine waenulane nüüd selleks kasutanud, et muljet luua, nagu oleks Wenemaa ise Poola rahwa saatuse lõpuliku otsustamise täielikult tema hooleks andnud.

Lõpuks ütleb Garussewitsh: **Poola rahwal on õigus oodata, et teda selles kurbloolises seisukorras abita ei jäeta, et Saksa riikide akt mitte ilma kohase wastusota ei jää.** (Hüüded: õige!), **et Wenemaa ja liiduriigid kogu ilma ees teatawad, et Poola küsimus omas täies ulatuses otsustatakse, et Poolamaa ühendatakse ja temale iseseisew riikline elu antakse.** (Bravo-hüüded.)

Meie oleme selle peale kindlad, et Saksamaa wõim murtakse, et suur Wenemaa ja tema waprad liitlased waenlasest täielikult wõitu saawad, et suured märgusõnad õiglusest ja rahwaste õigusest iseseiswuse peale täidetakse, kõik Poolamaad ühendatakse ja waba Poolamaa jalale seatakse.

Kell 2, 54 min. kuulutatakse waheaeg.

Kell 3,20 min. algab koosolek uuesti.

(Pta)

Progressiwlise bloki deklaratsion.

Schidlowski loeb edumeelsete rahwuslaste, tsentrumi rühma, semstwo-oktobristide, kadettide ja oktobristide nimel deklaratsioni ette, milles öeldud on:

Riigiwolikogu peab raskete katsumiste päewil oma otsustawa sõna ütlema. Sõda tuleb wõidukale lõpule wiia, hoolimata toodawatest ohwritest. Teist otsust ei ole ega wõigi olla. (Käteplagin.) Kahjuks on walitsus rahwa selgeste awaldatud piiiete wastu kurt. Juba aasta tagasi näitas rahwaesitus jõuetuse peale, mis walitsusel on, kes rahwahulkade peale ei toeta, ja selle peale, kudas rahwa moonamuretsemise asja oskamata juhitakse ja wõim ühemeelne ei ole. Riigiwolikogu märkustel ei ole mingisugusei tagajärgi olnud. Riigiwolikogu koosolekud on kaks korda katkestatud, seadused pandi 87. paragrafi põhjal maksma, ühiskondliste organisatsionide wastu oldi waenulik ja umbusaldus ojakirjanduse wastu kestis edasi. Rahwas ei usu, et see, mis temale selge on, walitsusele selge ei ole. Ühinemise puudus ja ühiskondliste organisatsionide wastu töötamise soow tõid seda, et riigi tagawaradega oskamata ümber käidi ja selle tagajärjel, mitte moonapuuduse pärast, tuli majandusline lagunemine. Meil on liitlaste wastu kõige suurem usaldus. Ma pean tarwiliseks rõhutada, et meil suure Inglise liitlase sõjaw usaldus on. (Kiiduawaldused.) „Meie ei wõi," räägib köneleja edasi, „Poola rahwa saatusest waikides mööda minna; wiiwitust selle küsimuse otsustamise asjus hukka mõistes, terwitame Poola rahwast, kes liitlastega ühenduses omale wabaduse sõdib. Edasi räägib köneleja, et ühesugune arusaamine praeguse silmapilgu ülesannetest walitsust peaks ühendama ja et walitsus peaks walmis olema oma tegewuses riigiwolikogu enamuse peale toetama". Köneleja lõpetab: Oma wiimase sõna laadame oma wahwale sõjawäele, kes Wenemaa riikliste huwide pärast werd walab ja usume kindlaste, et wõit ta püha wägitegu kroonib. (Tormiline käteplagin.)

Tsheidse astub könetooli. Esimees on tema kõne awaldamist takistanud.

Parempoolsete awaldus.

Lewaschew teatab, mis parempoolsed arwatwad. Rühm paneb kõige enne neid eeskujuta wägitegusid tähele, mis meie wennad ja pojad werises wõitluses teewad. Nagu need wägiteod mõeduta on, niisama mõeduta ja suur on meie tänu nende wastu, seletab Lewaschew. Nende wägitegu täidab meie südame otsata õnnega. Kui nende wõidurikas käik ajutiselt seisma jääb, siis ei ole, usume meie, selle põhjus mitte nende wahwusepuuduses, waid praeguse aja wõitluse iseäralisustes, mis aegajalisteks edasitunginisteks hiigla hulga pommisid ja inimeste jõudu tarwitab. Parempoolsete rühm, köneleb Lewaschew edasi, awaldab meie truudele liitlastele sügawat tänu. Rühm arwab, et praegusel raskel aastal mitte ainult hingelist sidet meie wahwa sõjawäega waja ei ole, waid ka kõige tegewamat abi, waja on, nis teda aitaks tema osaks langenud rasket ülesannet korda saata. Juba enne sõda pöörasid parempoolsed walitsuse ja riigiwolikogu tähelepanemist Saksamaalt wälja tulnud isikute, nende kahe riigi alamsuse ja üleüldise Saksa surwe peale. Kõige selle wastu on laialist wõitlust tarwis. Niisama on parempoolsed ammugi tähelepanemist elukalliduse peale pööranud, aga riigiwolikogu ta terwes kokkuseades ei pööranud selle peale tähelepanemist. Nüüd nõuawad parempoolsed, et need küsimused sedamaid päewakorda wõetaks. Rühm waatab sügawa põlgtusega selle peale, kudas sakslased Wene Poolamaa asjus toimetawad ja Poolamaad ainult sel sihil iseseiswaks kuulutawad, et Saksa sõjawäe ridasid Poola soldatitega täita. Rumenia wäljaastumist peab rühm suureks Wene diplomatia edusammuks. Lõpuks seletab köneleja, et parempoolsete rühm süüdistuse kõrwale heidab, mis mõnedes ringkondades laiali on lagunenud ja mis tõendab, nagu takistaks walitsus ühiskondlisi organisatsionisid, kes sõja wajadusteks töötawad, ja et laseks riigiwolikogu töötada. Otse wastupidi, walitsus on ennenrine süüdlane, et ta kõigi meelepärast püüab olla, aga mitte selles, et ta kedagi wõib rusuda.

Kerenski astub könetooli. Riigiwolikogu esimees ei ole kõne awaldamiseks luba annud.

Wene rahwuslaste seletus.

Bolaschow näitab Wene rahwuslaste nimel, et aeg, mis praegu üle elada on, kunagi weel ei ole kodumaalt ja rahwaesitajatelt niisugust jõupingutamise-tööd nõudnud. Wene rahwusline rühm arwab, et praeguse aja peaülesanded wäe seljataguse korraldamises seisawad. Selleks on tarwis ainult tõsist tööplaani, walitsuse ühtmeelt ja ta usaldust omawalitsuse organide wastu ning halastamata wõitlust röövliku ahnitsemise ja liiakasuwõtmise wastu. Walitsusel on raske wastutus kanda, aga ka seadusandlised-asutused, kes nõupidamiste seaduse tegid ja nõupidamistele oma esitajad saatsid, wõtsid osa kõlblist wastutust tekkinud seisukorra pärast eneste peale. Rühm arwab, et eelseisew riigiwolikogu koosolekute aeg küsimustele tuleb piihendada, kudas maad warustada ja majanduslise elu tingimisi parandada, nii et täielikku wõidu rutemine wõiks kätte saada.

Oma poolt ka neidsamu terwitusi saawides, mis wägimehelikkudele kodumaa kaitsjatele ja wahwatele liitlastele on awaldatud, seletab Bolaschow, et rahu ainult siis wõimalik on, kui Wenemaa ja ta liitlased otsustawa wõidu on saanud. Rühm peab neid riiklisteks kurjategijateks, kes enneaegse rahu mõtetki lasewad tulla. Lõpuks awaldab Bolaschow rahwuslaste nimel siigawat kaastundmust Poola rahwale uue katsumise puhul, mida saatus Poolamaale on läkitanud. Wene sõjariistade jõud otsustab Poola küsimuse Wisla, Warta ja Oderi kallastel lõpulikult ära. Kui Wene sõjawäed Poolamaa wabaks teewad, nagu Suurwürst Nikolai Nikolajewitshi üleskutses kuulutatud, siis kaowad piirid, mis Poola rahwast jagudeks on lõiganud, ja temast tuleb jälle ühine rahwas. Bolaschow awaldab siigawat usku, et Wenemaa poliitiline wägewus maatlmasõja järele suureste kaswab, ta majandusline hea seisukord tõuseb, tööstus edeneb ja Wene kultur wõitu pühitseb. (Käteplagin parempool pool.)

Miljukowi kõne.

Miljukow peab pika kõne, meie sisemist ja wälimist politikat arwustades.

Kell 5,40 min. kuulutatakse waheaeg.

Õhtune koosolek.

Koosolek algab kell 5,54 min. Juhatab Warun-Sekret.

Juhataja loeb telegrammid ette, mis riigiwolikogu esimehele Prantsuse rahwasaadikutekogu ja Serbia rahwasaadikute-kogu esimehe poolt on saadetud.

Et hariliku töö lõpetamise tund liginch, siis otsustab riigiwolikogu healte-enamusega koosolekut lõpetada.

Koosolek lõpeb kell 5,58 min.

Järgmine koosolek on neljapäewal kell 11 hommikul.

•

Sisemiste asjade min'ster riigiwolikogu abiesimehe ametist lahkunud.

Riigiwolikogu esimees sai 31. okt. sisemiste asjade ministrilt kirja, milles A. D. Protopopow palus, et teda riigiwolikogu abiesimehe ametist wabaks lastaks.

Lahkuminek edumeelses blokis.

Progressistide rühm on edumeelsest blokist wälja astunud. Põhjust wäljaminekuks andis edumeelse bloki deklaratsion. Oktobristid nõudsid, et deklaratsionis mõnda lauset pehmendamise mõttes muudetaks. Kadetid oli muutmisega nõus. Progressistid ei olnud rahul. Bloki enamus jäi oma otsuse juurde ja siis astusid progressistid blokist wälja.

Teade, et progressistid blokist on wälja as-

tunud, lagunes Tauria palee kuluarides kiireste laiali ja tekitas elawat mõtetewahetust. Progressistide sammul on tähtsad politilised tagajärjed. Blokil jääb umbes 70 healt wähemaks ja blokk ei wöi riigiwolikogus enam seda osa etendada, mis tal seni wöimalik oli. Blokil on nüüd rühmadest, kes blokki ei kuuldu, ainult 25 kuni 30 healt rohkem ja wäljaspool blokki olewad rühmad wöiwad mönel juhtumisel enamuse saada.

Etteheidete peale ütlewad progressistid, et blokk praegu enam Wene seltskonna suurema osa tõsist meelevolu ei awalda. Aladistel kompromisside otsimisel on blokk nii kaugele läinud, et kadetid ja pahempoolsed oktobristid isegi deklaratsioni kõlksedmisel kesk- ja rahwuslaste rühma nõudmistele järele andsid.

Bloki büroo liikmed tõendawad, et progressistide lahkumine bloki lagunemist ei tähenda.

Riiginõukogu.

Koosolek 1. novembril.

Enne koosoleku algust peetakse palwe-jumalateenistust ja hüütakse palju aastaid Keisri Majesteedile, Keisrinna Majesteedile, Troonipärijale Tsesarewitshile, Walitsewale majale, meie ja liiduriikide sõjawäele, riiginõukogu liikmetele, ja igawest mälestust wöitlusewäljal langenutele.

Koosolekut juhatab Golubew. Ministrite loosches on ministrid, ministrite-nõukogu esimees cesotsas.

Juhataja awas koosoleku könega, meelde tuletades, et sõda kõik mõtted riigikaitse mure peale juhib. Liitlaste arw on Wenemaaga ühte usku Rumeniaga suurenenud. Kõikide wahwate liitlaste wõidud äratawad rõemsaid terwitusi, meie oma sõjawäe ja laewastiku wägitegusid tunnistawad isegi waenlased niisugusteks. Kõiki waimustawad tundmused teewad seda, et kõik ilma kahtlemata walmis on igasugu ohwrid kandma ja ühemeelselt jõudu pingutama, et täielist wõitu wõimsate ja waljude waenlaste üle saada, kuna kindlaste aru saadakse, et sõda enne ei lõpe, kui kõrgemad ülesanded täide lähewad, mis suurel wõitlusel on, mida Saksamaa püüded, nõrkasid orjastada ja maailma üle walitseda, isamaad ja liitlasi on pidama sundinud.

Selle järele hüüab juhataja armastatud Keisri Majesteedile, wõiduriikale Wene sõjawäele ja kõigile liiduriikidele hurra. Kolmekordne hurra kostab esimehe sõnade järele.

Riiginõukogu awaldab ühemeelelist soowi, kõigealamlisemat telegrammi saata.

Poola küsimus.

Schebeko tuletab erakorralises seletuses meelde, et temu juba kewadel selle peale tähendanud, kui tarwilik see on, et walitsus Poola küsimuses otsustawaid sammusid teeks, ja et see hädaohtlik oleks, kui algatus selles asjas waenlasele jäetakse. Aga walitsus, ütleb koneleja, ei awaldanud selle poolest mingit tegewust, ja wahepeal on custerlased ja sakslased nüüd Poolamaa iseseiswuse wälja kuulutanud. Austerlased ja sakslased, ütleb Schebeko, lootsid, et neil korda läheb poolakate mõistust loodetud wabaduse pettekujuga tumestada ja et see nende saatanlikku plaani, Poola alawat jõudu wägiwaldselt oma hartwaks jäänud wäerindades tarwitada, õigustab. Aga ilma Pooseni, Galitsia, Krakowita, ilma mere äärde lasknata pakuwad Poolamaa põlised waenlased talle wõltsitud iseseistwust, kuid Poola rahwas ei lase ennast petta. Oma huwidest õieti aru saades lõid Poolamaa elanikud juba sõja algusest saadik Wenemaa poole, uskudes, et liitlaste wõit talle ühenduse ja wabaduse toob, hoolimata minewiku wiletsustest ei tõsta ta oma kätt mitte Wenemaa wastu, kes Keisriherra suuremeelsel algatusel ühendatud Poolamaa ülestõusmise märgusõna wälja kuulutas. Aga seisukorra koledus ja kurbloolus seisab selles, et waenlane wägiwalla eest mitte tagasi ei kohku. Waja on Poola rahwast sel raskel minutil toetada, waja on juhtust wõlkerõõmu ta lõhki kistud hinge, oma-le peletada hirmus mõte, et Wenemaa ja waprad liitlased tema lõpulikult ta enese saatuse hooleks on jätnud. Wenemaa kohus on austerlaste ja sakslaste jultunud plaani idus halwata. Wenemaa peab teatama, et werest nõretaw Poolamaa talle kallis on, et Wenemaa ühes liitlastega Poola küsimuse otsustab, sellega, et kõik Poola maad ühendab, waba Poolamaa jalale seab. Aga seda tuleb ruttu teha, aeg ei oota.

Shtsheglowitow koneleb parempoolsete rühma nimel. Ei ole sõnu selle meelepaha awaldamiseks, mida rühm selle raske katsumise pärast tunneb, mille alla kõike püha tallaw halastamata waenlane Wene Poolamaa on heitnud. Niisugustel katsumisepäewil põlegu waenlastel wangis wiibiwate poolakate südametes heleda kiirena see tõsine rüütlilik kutse, millega Kõrge Ülemjuhataja Keisriherra käsul 1. augustil 1914. aastal poolakate poole pööris, neile uue elu koitu kuulutades. Waat', kust esimene õige kellahelin kostis, mis poolakaid Wene Tsaari walitsusekepi alla ühinema kutsus. Esimese sõja-aasta sündmused ei lubanud Wene Poolamaa sisemise elu ümberkorraldamist ette wõtta, aga keset suurtükkide mürinat kingiti Keisriherra käsul Poolamaale linnade omawalitsus; ärgu olgu poolakate südametes ruumi kahtlusele, nagu oleks nende ülesäratamine meelega edasi lükatud. Saksa ja Austria kindralkuberneride poolt kuulutatud iseseiswus on tee poolakate haua juurde, mida nad pealegi weel wercojades käima peawad. Nende peastmine on Kõige Wenemaa Isewalitseja, Slaawluse Põlise Kaitsja käes. Ainult Wene Tsaari erakorraliselt suuremeelsest tahtmisest wõib Poola küsimus otsustatud saada. Wene suur lunuletaja kuulutas ette, kudas wana waidlus slaawlaste wahel laheneb: nad peawad Wene merde kõrw woolama. Wenemaa ei unusta seda, et Wene Poolamaa esimene oli, kes mehiselt waenlase pealerõhumise wälja pidas, et poolakate naised ja lapsed Wene wägede teele lillesid kiilwasid. Meie ei raja oma lootusi mitte deklaratsionide, waid Europa rõõwlite purustamise peale. Wene Poolamaa peastmist ootame meie Wene poolakate mõistlikust olekust ja meelekindlusest ning Wene püssitikkude jõust meie kuulsa sõjawäe Walitsewa Juhi wõimsal Juhatusel.

Parempoolse keskerakonna juht Neidhard koneleb:

Teutonlaste wiimased aktid on Jumala ja inimeste seadusi rikkunud ja rahwuswahelise õiguse, Wene-Poola õiguse, kogu rahwa õiguse jalge alla tallanud. Need aktid ei suuda Wene-Poola wahekorda otsustada, seda ammuaegist waidlust, mida juba saatus on kaalunud. Poolakate seisukord on sügaw-kurbloolline, sakslaste kuri kawalus weelitab neid petlikkude töotustega piiha wande kõigutamise teele. „Pea wastu poolakas", ütleb koneleja, „kannata wälja, sest kes lõpuni wälja kannatab, see peaseb."

Tallinna linnawolikogu koosolek.

2. novembril 1916. a.

Unine ja üksluine koosolek. Tähtsamaid küsimusi päewakord eneses ei sisalda, sellepärast on ka paljud wolinikud ilmumata jäänud. Iseäranis palju tooliside on paremal tiiwal tühjad — puuduwad mitmed silmapaistwamad sakste wolinikud.

Waielused ei suuda huwitust pakkuda, nad on nagu otsitud, just kui wormi pärast. Tagumistel pinkidel istujatel näikse igaw olewat, — mõnelgi waowad silmad „ajawiiteks" kinni.

Esimesena tuleb

külgehakkawate haiguste wastu wõitlemiseks antud sunduslik määrus

arutusele.

Juba 1. aprillil 1915. a. ja pärast jälle 10. weebruaril 1916. a. wõttis linnawolikogu sunduslikku määruste eelnõu wastu, mille järele külgehakkawate haiguste puhul haiged isikud terwetest tulewad eraldada ja kui see eraldamine haige elukorteris korda ei lähe, siis haige haigemajasse tuleb saata, kui waja, politsei kaasabil. Samuti tuleb terwishoiuarsti nõudmise peale ka terwetel inimestel, kes haigega ühes korteris elasid, eraldamise majasse selleks ilmuda, et tarwilikku desinfektsioni toimetada.

Kubermangu arstiwalitsus ei leidnud aga linnawolikogu sunduslikku määrust seadusega kokkukõlas seiswat, sest temu arwates ei ole haigemajad mitte üksinda need kohad, kus haigeid terwetest eraldada wõib, seda wõib arstiwalitsuse arwates ka haigete kodus teha. Ka ei leppinud kubermangu arstiwalitsus sellega, et haigeid sunduslikkude abinõudega haigemajasse wõib saata, sest see ei käiwat seaduse otsekohese mõttega kokku.

Linna juriskonsult ei leidnud aga kubermangu arstiwalitsuse wäiteid põhjendatud olewat ja linnaamet peni wolikogule ette sunduslikku määrust selsamal kujul wastu wõtta nagu see 10. weebruaril s. a. juba wolikogus wastu wõeti.

Lw. Mend wõtab sõna ja seletab, et linna haigemajad puuduwad, kuhu taudide korral haigeid wõiks saata. Priihospidal on alati täis, seal pole ruumi. Ei wõi sunduslikkude määrustega nõuda, et haiged haigemajadesse saaksid wiidud, kui haigemajad ise puuduwad, kuhu haigeid paigutada.

Ln. Umblia juhib tähelepanemist selle peale, et linnal taudide tarbeks barak on ehitatud, mida tulewikus märksa laiendada katsetakse.

Linnapea J. Poska seletab, et sunduslik määrus siis kedagi ei kohusta, kui haigemajad tõeste sedawõrd täis on, et haigeid sinna paigutada ei wõi. Nii täis on aga haigemajad wäga harwa, nii et sunduslik määrus siiski wastu wõtta tuleks.

Lw. Mend arwab sündsa olewat sel puhul Kurna mõisa ostmist meelde tuletada. Selle rahaga, mis Kurna ja Lehmja mõisa ostmiseks wälja antud, oleks korralikka haigemajasid wõinud ehitada.

Linnapea wastab selle peale, et mõisa ostmiseks linnale raha laenati, haigemajade ehitamiseks aga raske on raha laenuks saada.

Healetamisel wõetakse linnaameti poolt ettepandud sunduslik määrus wastu.

Toompea uulitsate kastmise küsimus

tekitab ka pikemat waielust.

Nagu minewases numbris kirjutasime, palutwad Toompea majaomanikud, et uulitsate kastmise kohta antud sunduslik määrus Toompea kohta muudetud saaks, sest Toompeal ei jatkuwat uulitsate kastmiseks wett.

Linnaamet oli nõus Toompea majaomanikkude footwi täitma.

Lw. Mend ei leia õiglase olewat, et ühe osa linna majaomanikkude kohta sunduslikkudes määrustes eraldus tehakse. Ka alewikkudes, kus weetorud puuduwad, peawad majaomanikud suwel uulitsaid kastma, mispärast siis mitte Toompeal. Loeb ühe senati seletuse ette, mis linnawolikogudele ära keelab üksikute isikute kohta oma määrustes eraldusi teha.

Edasi soowitab, et sõjaaegsete raskete olude tõttu, kus tööjõud ja hobused wäheseks jäänud, lume wedamise ja talwiste uulitsa puhastamise kohta antud linnawalitsuse sunduslikud määrused uueste läbi waadataks ja muudetaks.

Linnapea seletab, et uulitsate kastmise kohta mitte üksikute isikute tarbeks sunduslikus määruses eraldust ei tehta, waid ühe teatawa linnaosa kohta. Seadus seda ei keela. Toompea majaomanikka ei saa mitte alewi majaomanikkudega wõrrelda, sest olugi, et alewikkudes igal pool weetorusid ei ole, siis on seal jälle kaewud. Toompeal aga kaewusid ei ole. Mis lumewedamise kohta antud sunduslikkude määruste muutmisesse puutub, siis teeb linnaamet ühel järgmisel wolikogu koosolekul selle kohta ettepaneku.

Linnaameti ettepanek wõeti wastu.

Linna waekojas wõetawat

kaalu-raha

otsustati kõrgendada, nimelt kaalutawate asjade puuda pealt kuni 2 kop. linna kasuks wõtta. See määrus ei käi heinte, õlgede ja wilja kohta, mida terwe koorma wiisi kaalutakse. Neil kordadel on kaalu-raha 1 kop. puuda pealt.

Asutatawa töostuse- ja kaubanduse-komitee kantselei ülespidamise kulusid

peni linnaamet ette linna kanda wõtta.

Eelarwekomisjoni nimel rääkis lw. A. Birk sellele wastu, toonitades, et ettepanekus näha ei ole, kui pika aja peale asutatawa komitee kantselei kulud linna kanda tahetakse wõtta ja kui suured need kulud on. Peni ette asja edasi lükata, millega wolikogu ka nõus oli.

Sellega on siis ka tööstuse- ja kaubanduse-komitee asutamine edasi lükatud.

Peki ja igawaid waielusi sünnitas

linna kunst-tööstuskooli ülespidamiseks kredidi määramise küsimus.

Linnaamet pani ette kooli ülespidamiseks kuni 1. jaanuarini 1917. a. 1654 rubla 82 kop. krediti määrata. Eelarwe-komisjon waidles selle wastu, sest kooli ülewõtmine linna kätte on tõkati weel tume ja mitmed küsimused seal juures selgitamata. Nii ei ole kinkaks tehtud, palju koolil wõlgasid on; ei ole ka selge, kelle walitsemise alla kadunud Joh. Linde nimeline abiraha jääb ja kudas lugu koolinõukogudega. Kõikide wende küsimuste selgitamiseks lükati asja otsustamine järgmise koosolekuni edasi.

Edasi järgnesid wähese tähtsusega asjad. Määrati linnawahtridele lisapalga andmiseks 292 rubla 67 kop. lisakrediti, otsustati „Dwigateli" wabriku sõõgimajasid linna trahteri-maksust wabastada ja wõeti linnade-liidu kohaliku komitee käesolewa aasta eelarwe 3630 rubla summas wastu.

Sissetulemaksu komisjoni waliti lw. W. Pinkowski ja wiimase asemikuks G. von Siewers.

R. B-sn.

Kooli elu.

Kooliõpetajate asetäitjad.

Haridusministerium on korralduse teinud, et isikuid, kes oma hariduse põllutöökoolides on saanud, takistamata rahwa-kooliõpetajateks tuleb kinnitada, sest haridusministri arwamise järele on kooliõpetajad, kellel põlluteadusline haridus, külas wäga soowitawad.

Kooli wahimehed.

Sõjaministerium on semstwo walitsusele ettepaneku teinud koolidesse kooli wahimeesteks ainult isikuid määrata, kes sõjas on haawata saanud, ehk haawamiste tagajärjel wäeteenistusest täieste on wabastatud.

Külakooliõpetajate kroonuteenistus.

Sõjaministerium on seletanud, et rahwakooliõpetajad, kes sellekohase eksami läbitegemisel kooliõpetajakutse on omandanud, sõjawäe koolidesse niisamasuguste õigustega wastu wõetakse, kui kooliõpetajad, kes kooliõpetajate seminaris õppinud. Peale selle on külakooliõpetajatel sõjawäe koolidesse astumisel eesõigus teiste kandidaatide ees, kellel keskkooli haridust ei ole.

Päewaundised.

Uus seadus raudteeametnikkude kohtu alla andmise üle

Põhjuseaduse 87. par. põhjal on uus seadus raudteeametnikkude kohtu alla andmise üle wälja antud. Uue seaduse järele antakse raudteeametnikud kuritegewuse pärast ameti asjus tsiwil wõimukonna kohtu kätte, kui neid niisugustes kuritegudes süüdlased leitakse olewat, mis sõjakohtu alla ei kuulu.

Linnade-liidu kauplus Haapsalus.

b. Haapsalust kirjutatakse meile, et seal 24. oktobrist peale linnade-liidu toiduainete muretsemise osakonna poolt kauplus awatud, kust kohalikkudele elanikkudele paraja hinna eest tarbeaineid müüakse Nii wõetawat rukkijahu puudast 2 rbl. 40 kop. tatratangu naelast 12 kop., riisinaelast 30 kop. ja makaroninaelast 25 kop. Suhkrut müüakse 22 kop. nael. Suhkrut antakse aga linnawalitsuse tshekkide järele üks nael inimese peale. Tulewikus tahetakse kauplust laiendada kui ka leiwaküpsetamiseäri kaupluse juurde arwata.

Kliidele kindlad hinnad määratud.

b. Eesti kubermangu kohta rukki- ja nisukliide hinnad kindlaks määratud, nimelt 1 rbl. 80 kop. puud ilma kotita.

Kui last tahad ristida, peab sul kalees olema.

Piihapäewal, 30. oktobril olid warrulised ja waderid Kaunisaare mõisa aedniku juures koos, sest aednik tahtis oma wäikese tütre ristseid pidada. Juba aegsaste enne seda oli Harju-Jaani õpetaja last ristima palutud; aednik pidi temale Kehra jaama hobuse wastu saatma. Et õpetajal halwa teega pehmem sõita oleks, palus aednik mõisaomanikult temale wastusaatmiseks wedruwankri.

Õhtul kella 6, 7 ajal jõuab õpetaja Küssner rongiga Raasikult tulles Kehra.

„Palun õpetaja-herrat peale istuda," ütleb aedniku poolt saadetud kutsar.

„Kudas, sul polegi kalessi ega kahte hobust ees; ei mina niiwiisi sõida," pahandab õpetaja. „Ruttu mine too kaless."

Ei aita kutsari wastu-tähendused. Ta sõidab ilma õpetajata minema.

Kutsarilt sõnumet saades, et õpetaja ei tule, tõuseb warrumajas erutus. Kust pidi aedniku sugune mees kalessi wõtma? Waderid ja muud warrulised lähewad laiali ning teised, kes pikema maa pealt, ajawad weel natuke juttu ja heidawad puhkama. Mitmel aga ei tule mõnel ajal und silma nuure pärast, et: „Kui mõtled last ristida, siis muretse juba aegsaste kaless."

Tõsi ju on, Kaunisaare aedniku tütreke ei jäänud siiski ristimata. Õpetaja Küssner oli ise Kehra mõisast kalessi ja paar hobust wõtnud ja sõitis weel hilisel öötunnil aedniku juurde. Mõned üksikud warrulised ja üks wader, kes weel järele jäänud, aeti üles ja lapsele pandi nimi.

Siiski tõuseb seda lugu kuuldes wäga tähtjas majandusline küsimus: Kudas saab nüüd iga aednik wõi talumees kalessi, et oma nooresoo juures hädalised kiriklikud kohused ära õiendada? — am.

Linnaseaduse uuendamise edasilükkamine.

30. oktobril algasid ametkondade-wahelise nõukogu koosolekud, kus sisemiste asjade ministeriumi poolt wälja tõötatud uue linnaseaduse eelnõu läbi waadatakse.

Kohe esimesel koosolekul sündisid ägedad waielused ministeriumi eelnõu üle, ja teiste wõimukondade esitajad arwustasid eelnõu õige teratwalt. Üleüldse awaldati, et eelnõu küllalt hästi ei ole läbi mõeldud ega kokku seatud. Selgus, et mitmed eelnõu osad wastuwaidlemisi sünnitawad, mispärast teda tuleks uueste wälja töötada.

Sellepärast ei anta eelnõu sügisese riigiwolikogu kokkutulemise algusel mitte riigiwolikogusse arutada, nagu walitsus seda oma deklaratsionis lubas.

Suhkur kompweekiwabrikute tarwis.

Kompweki-, biskwidi- ja schokoladiwabrikutele tahetakse suhkrut wähemal mõedul wälja andma hakata, nii et nad aastas mitte rohkem, kui 3 miljoni puuda ei saaks. Selle suhkru peawad nad kõik täieste ümber töötama niisugusteks aineteks, mis laialdastes rahwakihtides tarwitamist leiawad. Ka määratakse nende ainete — biskwidi, schokoladi, kompweekide — peale kindlad hinnad.

Suhkru korraliku jaotamise tarwis wabrikute wahel asutatakse iseäraline abikomisjon.

Tarbeainete muretsemise keskkomitee asutamine linnade-liidu Petrogradi oblasti-komitee juurde.

-bh- Linnade-liidu Petrogradi oblasti-komitee wiimasel koosolekul, millest kohalikkude komiteede esitajaid õige rohkel arwul osa wõttis, tehti otsuseks üksikutele linnadele tarbeainete muretsemise hõlbustamiseks iseäralist seltskondliste organisatsionide wahelist keskkomiteed asutada, kellel igalpool linnades oma osakonnad — kohalikud komiteed — asuksid. Keskkomitee alustab oma tegewust wiibimata, ilma et põhjuskirja kinnitamist ära ootama jäädaks.

Wäga wõimalik, et uue tarbeainete muretsemise keskkorralduse loomisega ka linnade-liidu kohalikkude komiteede juures asuwad tarbeainete-osakonnad, kus need juba olemas on, oma korraldust ja tegewust muutma peawad. Niisugune osakond töötab praegu teatawaste ka Tallinna komitee juures.

Postiwankri taksi Liiwimaal kõrgendatud.

Liiwimaa kubermangu-walitsus annab üleüldiselt teada, nagu „Post." teatab, et posti- ja telegrafi peatwalitsuse ülem 13. okt. s. a. luba on annud sõjaajaks Liiwimaal postiwankri taksi 50 protsendi wõrra kõrgendada.

Uus taks oleks järgmine:

1) Harilik postwanker 2 ehk 3 hobuse tarwis 12 kop. asemel 18 kop.; 2) harilik postwanker 4 hobuse tarwis 15 kop. asemel 22 kop.; 3) harilik postwanker 6 hob. tarwis 20 kop. asemel 30 kop.; 4) lahtine wedruwanker 2 ehk 3 hob. tarwis 30 kop. asemel 45 kop.; 5) lihtne wedruwanker 4 ehk 6 hob. tarwis 40 kop. asemel 60 kop.; 6) poolkinnine wedruwanker 2 ehk 3 hob. tarwis 50 kop. asemel 75 kop.; 7) kinnine wedruwanker 2 ehk 3 hobuse tarwis 75 kop. asemel 112 kop.; 8) kinnine wedruwanker 4 ehk 6 hob. tarwis 100 kop. asemel 150 kop.

J. Piiperi kõne „Eestimaa kiwirikk" „Lootuse" seltsi saalis 2. now. õhtul

oli peaaegu saali täie kuulajaid kokku meelitanud.

Esiteks tutwustas koneleja kuulajaid maakera kõikusedega, teda selle juures teadusliikudeks kondadeks jagades. Pikemalt peatas koneleja lithosphäri ehk selle kiwiwöö juures, mis meie maakera ümbritseb.

Meie kodumaa lithosphäris walitseb mitmekesidus. Kui meie liiwa tähele paneme, mida mere ääres näeme, paistab selles mitmesugusid terakesi, mis aegade jooksul suurematest kiwiseltsidest pankadest on wäikesteks terakesteks murenenud. Liiwas leidub osasid paljudest kiwiseltsidest.

Meile paistawad tühti silma maapinnal suured raudkiwid ehk nõndanimetatud Kalewite räpsu kiwid. Neid on mitmesuguses suuruses. See on graniikkiwi. Granit on peaaegu kõige wanem kiwiselts. Teadusemeeste arwamise järele on ta angumise läbi sündinud. Ta seisab koos kolmest mineralist: põllupaost, konna- ehk räni-kiwist ja wilgu- ehk läike-kiwist. Granit on, nagu igaüks tähele pannud, wäga mitmekarwaline. Tema esialgne ajakoht on Soome ja Rootsimaa, kust ta jääliugustikkude mõjul siia on rändanud. Aegamööda, aastasadade jooksul porsub, mureneb granit õhu, päikese ja wee mõjul ära ja muutub liiwaks ja sawiks.

Pärast raudkiwi ehk graniti on teised kiwiseltsid sündinud. Neist on wiimasel ajal iseäranis tähelepanemist põlew kiwi leidnud. Põlewat kiwi on kahte seltsi. Üks on õige wana oma sündimise poolest. Ta on kiltkiwide seltsist, sinakat wärwi. Teda leidub meie maal Baltiskist kuni Petrogradini. Tema kiht on mõnes kohas üle sülla paks. See kiwi põleb suure kuumuse käes. Temast wõib mitmesuguseid aineid wälja töötada.

Palju tähtsam teine põlewa kiwi selts. See on nõndanimetatud Kuukeri mergeline kiltkiwi. Kiwi on pruunikat wärwi ja põleb kuumuse käes. Uurimistel on jõutud kindlaks teha, et selles kiwis 55—60 protsenti organilisi ollusi on. Ühe Tallinna õpetlase arwamise järele on kiwis suur hulk mereheina ollusi. Need kaswasid meres, langesid mere põhja ja aegade jooksul muutusid ülemise kihtide raskuse surumisel kiwiks. Peale taimeriigi olluste on selles põlewas kiwis weel lupja, liiwa ja alluminiumi. Mõne Petrogradi õpetlase arwamise järele on põlewas kiwis ka weel loomalisi jäätiseid.

Seda põlewat kiwi leidub niisamuti mitmel pool Baltimaal. Kõige rohkem on teda Rakwere ja Jõhwi wahel, Kohtlas, Arras jne.

Selle kiwi kiht ei ole mitte paks, ainult umbes 30 sentimeetri paksuselt.

Kui seda kiwi kuumuses pidada, hakkab ta heleda leegiga põlema, põleb täieste ära, tuhkjat walget ollust järele jättes. Selle juures annab ta head sooja. Puud kiwi annab umbes niisama palju palawust, kui puud kõigeparemaid kaseputid. Peale selle saab temast weel mitmesugusid teisi aineid, mida weel täieste ei ole jõutud kindlaks määrata. Linna laboratoriumis tehtakse praegu agaralt põlewa kiwi wäärtuse hindamises tööd.

Peale tähendatud kiwiseltside puutume meie weel kokku paekiwiga. Paekiwi on mitmest ajajärgust, mille kihid oma paksuse ja kiwi oma koosseisu poolest üksteisest lahku lähewad. Kõige pealmine kiht on siluuri okeanis organogenetilisel teel sündinud. Okeanis on määratu hulk wäikseid loomi elanud, mis eneses lupja sisaldawad. Pärast suremist on nende kehad põhja langenud, muud organilised ollused ära mädanenud ja lubjast aegade jooksul suure raskuse surumisel paas saanud. Ka paas lahuneb aegade jooksul jõehappe mõjul, mis wees leidub, ja saab jälle teisteks alg-ollusteks.

Lõpuks näitas koneleja põlewa kiwi põlemist, kiwi tükka piirituselambi peal kuumaks ajades.

G. W.

Kaupmeeste nimekiri, kes suhkrut tähtede wastu müümiseks on saanud.

1. jagu.

Alekfaschan — Kopli uul., 22 a;
Rõbakow — Uue-Kalamaja uul., 35;
Neumann — Küti uul., 13;
Moosberg — Oskari uul., 10;
Simmermann — Wabriku uul., 19;
Peiard — Soo uul., 17;
Post — Kungla uul., 5;
Peetmann — S. Batarei uul., 2/15;
Tockholm — Niine uul., 1;
Luuka — Ole uul., 12.

2. jagu.

Puum — Wladimiri uul., 2;
Ree — Ülem-Jõe uul., 5;
Müürisfapp — S. Epinatjewi uul., 11;
Sommer — Kopli uul., 4;
Kruuse — Lutri uul., 2;
Rosmann — Hollandi uul., 5;
Dutshinskaja — Narwa m., 26;
Lilienthal — Riesenkampfi uul., 25;
Pratka — Datshu uul., 9;
Riigel — Subbe uul., 7.

3. jagu.

Arba — Maakri uul., 40;
Aldur — S. Juhkentali uul., 22;
Johanson — Ballasti uul., 12;
Wakmann — Heeringa uul., 12 b;
Hiie — S. Tartu m., 46;
Pirsk — Luteri-Waestekooli uul., 44;
Pärni — Loulupidu uul., 11;
Männik — W. Juhkentali uul., 7;
Sappamees — W. Arewjewi uul., 1.

4. jagu.

Mürkes — S. Pärnu m., 60;
Sagris — W. Balesna uul., 5/12;
Remma — S. Rosenkrantsi uul., 17;
Müür — Uue Tatari uul., 6;
Pärt — Wäike Liiwa uul., 9/13;
Tomson — Ahju uul., 18;
Kenberg — Liiwalaia uul., 36;
Jidlane — Wiljandi uul., 16;
Pukisaar — Tatari uul., 50;
Reinthal — S. Tatari uul., 2;
Kägu — Erne uul., 14.

5. jagu.

Meerbach — S. Amerika uul., 35;
Moosberg — Baltiski m., 57;
Särtow — Wittenhofi uul., 34;
Türner — Alemanni uul., 59;
Hengelbach — Toom-Waestekooli uul., 19;
Milikow — S. Amerika uul., 25;
Päten — Toompuistee, 7;
Kukk — Baltiski m., 10;
Rukki — W. Amerika uul., 24;
Rubli — Toom-Waestekooli uul., 4.

6. jagu.

Aspari — Wene uul., 8;
Dressfelt — Rataskaewu uul., 5;
Tessalowski — Pika uul., 44;
Semssiwart — Karja wärawas, 19;
Meier — Pika uul., 1;
Tau — Harju uul.;
Tietz — Wiru uul.;
Schreiber — Pikal uul.;
Muishneek — Kuninga uul.;
Barõschew — Wanal turul;
Kaarmann — Wanal turul;
Wene tarwitajate ühisus — Wanal turul;

Suhkrut on weel saaba:

Kakit — Suur turu;
Demin — Wiru uul. 1;
„Abi" — Wiruwärawa puiesteel;
„Oma" — Karjawärawas.

Mõnesugust.

Maks poissmeeste peale.

Nagu „Hamburger Fremdenblatt" teatab, olla Preisi walitsusel nõu tulewikus poissmehi maksu alla panna. Maks määratawat umbes nii kõrge, nagu naisemees 1—2 lapse ülewalpidamiseks ära kulutab.

Nähtawaste tahab Preisi walitsus sellega oma poissmehest-alamaid päris wägise altari ette ajada. Kahtlane on muidugi, kas sellel tagajärge on. Sest mõni kangekaelne poissmees rehkendab wälja, et 1—2 lapse ülewalpidamise raha siiski kergem on maksta, kui naist ja kahte last toita ja maksab siis juba parema meelega maksu.

Kirjawastused.

Lehe lugeja R., Siberis. Mis teie oma nimest häbenete? Kui kaua peab seda lugejatele kordama, et ilma nimeta kirjad tähele panemata jäätwad?!

Wäljaandja Eesti Kirjastuse-Osaühisus „Ühiselu".
Wastutaw toimetaja R. Berendsen.
Дозволено военною Цензурою.

Kinnituseselts
‚Salamandra'
wõtab igasugu kinnitusi wastu:

1) **Tule wastu** igasugu liikuwat ja liikumata waranduft
2) **Wee ja laewade** kinnitusi;
3) **Õnnetuste wastu:** tõõsiſt ja üksikuid isikuid;
4) **Elukinnitusi:** kapitalikinnitusi furma ja äraelamise peale, laasawara ja stipendiumi kinnitusi jne.

Lähemaid teateid annab

P. Scheel,
selfsi peaagent Tallinnas.

G. Scheel ja Ko. pangamaja kontoris.

Eesti teater ‚Estonia'.
Neljapäewal, 3. nowembril 1916. a.
‚Pulmamarss'.
Henri Bataille näidend 4 waatuses.
Näitejuht: K. Jungholz.
Algus kell 8½ õhtul.

Reedel, 4. nowembril 1916 a.
12. Rahwaetendus.
„Lõbus talupoeg"
Operett 3 waat. V. Leon. Leo Falli muusika.
Näitejuht: P. Pinna.
Algus kell 8½ õhtul.

Teater „Estonia".
Esmaspäewal, 7. nowembril 1916. a.
Lauljanna
Paula Brehmi
ja
wiiulikunstniku
Margarethe Berson'i
Kontsert,
Eeskawa:

I.

1. a) Aria „Suicidio" — Ponchelli. b) Rosa — Tosti. 2. a) Nocturne — Chopin. b) Marche — Beethoven-Auer. c) Polonaise — Wieniawsky.

II.

3. Havanese — Saint-Saëns. 4. a) Ritornecai fra poco — Hasse (1699—1772). b) Se tu m'ami — Pergolese (1710—1736). c) Berseuse — Sokolovsky. 5. a) Elegie — Melartin. b) Gavotte — Gossec. c) Zigeunerweisen — Sarasate. 6. a) Üks ainus kord — M. Saar. b) Hällilaul, E. r. laul — M. Saar. c) Marikesele, E. r. laul — M. Saar. d) Rändajad — A. Läte.

Algus kell 8½ õhtul.

Teatri kassa on awatud kella 10—2 päewal ja kella 6 õht.; pühapäewadel aga kella 12—3 päewal ja kella 6 õhtul.

T. K. S. „WALWAJA".
Laupäewal, 5. nowembril 1916. a.
„Paunwere".
O. Luts'u naljamäng 3 waatuses.
Näitejuht: J. Rosfeldt.
Lõpuks tants.
Algus kell ½9 õhtul.

Pühapäewal, 6. nowembril 1916. a.
Esimest korda! Esimest korda!
„Perekond".
Schröderi draama 3 waatuses.
Näitejuht: J. Rosfeldt.
Tants.
Algus kell ½8 õhtul.

Piletite hinnad: 1. pl. 75 kop., 2. pl. 50 k., 3. pl. 40 kop. Tantsuks: meester. 75 kop., naister. 50 kop.
Eeltseisus.

Dr. Lydia Mahlstein
wõtab haigeid wastu Tatari uul. Buschi m. nr. 21-b, krt. 4, kella ½9—½10 ja 3—5 p. l. Telef. 820. (Sisemised, nina, kurgu ja kõrwa haigused).

Dr. J. Israelsohn.
Suure Tartu maant. nr. 4, tel. 306. Naawa-, nahe- ja suguhaigeid (süfilis 606 juni 914). Kõnet. 9—11 e. l. ja 7—9 õht.

Dr. M. Epstein
Maakri uul. ja Wiruwõrawa puiestee uul. nurgal nr 11. Telef. 5-27. Naistehaigused, sünnitamise-abi ja naiste suguosade haigused. Kõnetunnid kella 9—10 hom. ja 4—6 p. l.

Palwekirjasid
kirjut. igasse kohtusse, ka pärandusse, abielulah., nekrut. ja kindlustõõ asjus. Hom. kella 8—9 õht. S. Roosikrantsi uul. 1, N. Jiwes.

Metallitööliste ametiühis.
peakoosolek
on „Walwaja" ruumides 6. nowembril 19 6. a., kell 10 hom.
Päewakord:
1. Asutajate täielik aruanne. 2. Juhatuse aruanne. 3. 37 selfsi liikme teadaandmine. 4. 1917. a. eelarwe. 5. Kassapidaja kinnitamine. 6. Rewisjonikomisjoni walimine. 7. Konstruktsionide kinnitamine liikmetele ja juhatusele. 8. Ühtsuse jooksmad asjad. 9. Koosoleku protokolli ettelugemine.

Krinitzky kontoris,
Harju uul. nr. 17,
õpetatakse:
1. **Masinaga kirjutamist,**
2. **Raamatupidamist,**
(algab 7. nowembril.)
3. **Arwelauda (tsbot),**
4. **Wene keelt.**
Antakse tunnistused.

Antakse tundisid
Wene, Prantsuse ja Ladina keeles ning muis õpeasjus. Alkmani uul. 16, krt. 14, kella 11—1 ja 4—5.

Trükimasina
meistrit
tarwitab „Ühiselu" trükikoda, Brokusmäel nr. 1.

Tarwitan kohe selfaktori peal
ketrajat,
kes iseseiwalt töötada wõib. T. Regastik, Keilas.

Tublit kontoripoisi
on tarwis selle lehe taliruses. 5883

Keldriruumisid
soowitakse üürida, keskkinnas ehk selle läheduses. Adr. kirjal. s. l. t. „Kelder" all.

Tarwitajate-ühisus „Oma"
soowib
leiwatüpsetamise-äri
ühes sissesseadega
osta ehk rentida. Teatada „Oma" juhatusele, Suurel Karja uul. nr. 20.

Mööblid müüa:
kirjutuse- ja tantsulei-lauad, riidekapid, kummutid, sõõgilauad, toolid, ja tapuretid. Rüütli uul. nr. 5, tisleritöötoas, Niguliste kirikuhoowi peal, A. Mersla. 5898

---

100 p. kapsaid
on müüa, Tõnismäel nr. 18. 5893

Ostan
pruugitud **kõsi- ja jalaõmblusmasinaid**
Adr. ära anda s. l. t. kuni 7. now., „Masin" all. 5894

Soowitan Schotti heeringaid
päewaroosti- ja puuwilla-koogijahu ja kookisid.
T. Negastik, Keilas.

Kõik soowad August Gutmann'i
„Hollandi" kakao ja shokoladi ☕ kohwi,
sellepärast, et ta headuse poolest ainuke terwe toitew jook on, iseärasis närwilisele ja werewaestele. Müüa W. Demini, „Abi," W. Gorbatschew'i, Puhm ja Ernsti tpl. Wene turu ääres, Maasepa ja Tiefsu kaupl. W. Reinthali kauplustes Tallinna alewis, teistes linnades ja maal igas suuremas kauplustes. Tellimise koht üllemkirjatele: **August Gutmann,** S. Kompaniu uul. nr. 1, Tallinnas.

Tantsu õpetus
algab 8. nowembril s. a. kõige uuemate tantsudega. Palun osawõtjaid üles anda: Hospitali uul. nr. 2-a.
Tantsuõpetaja A. Kirmann.
Kõnetunnid kella 9—10 õhtul.

Ainuke suurem wäljawalik
walmis ehitud
puusärgid,
metall-pärjad, surnuwankrid ja baldahinid
mustas ja walges leinas
soowitab
Esimene
Petrogradi matmise-büroo,
Wene ja Wiru uul. nurgal 1.

Minu juures
wõib kuu aja jooksul meesteja naisterahwaste juukseiõõstusi ära õppida. Õpilasi wõetakse weel wastu.
L. ARRO,
Narwa maant. nr. 12, k. 3.
Sealsamas ostetakse wäljakammituid juukseid ja maksetakse head hinda. 5623

Kirikulugu rahwakoolidele
M. Jürgen. — 30 kop.
Rehkenduse ülesanded
T. Weinmann. — 30 kop.
Kooli kannel Fr. Kuhlbars. — 40 kop. —
Kooliõpetajatele saadan nim. rmtud 50 k. postm. eest tutwustamiseks koju kätte. **H. Leoke,** Wiljandis. 5771

„Meie Matsi"
116. sõjanummer on ilmunud.
Huwitaw sisu ja palju pilte. Hind 15 kop. „Teaduse" kirjastus, Tallinnas. 5900

Nikeldan
igasugust metalli.
Graweria J. Blauseldt
Runne uul. 12. Kõnetr. 14-87.

Spetsial kellasepatöökoda,
kus kõik sellesse puutuwad töösd rutu ja korralikult tehtakse. Töö eest wastutus. Hinnad rahuloldawad. Wõtisel Karja uulitsal nr. 2.
Kellasepp P. Eichelmann.

Heftisid,
kauplustele ja koolidele müüb otsewaste „Ühiselu", Petrograd, Ofitsierskaja 5, „Obshtsestwen. Zhizn".

Kõikjuguseid aiawilja- ja kalakonserwid
soowitab
M. Mendrich,
end. Gagnus,
Harju uul. nr. 23.

Eesti-weneekeelne
laenu-raamatukogu
Narwa maanteel nr. 26.
W. Kirikal.

Cloche-kuubede,
sügisepaltute, kostüümide ja lasterliiete
wäljalõikeid.
Moodlehtesid laenatakse wälja. Wene uul. nr. 4.

1916. a. $5\frac{10}{20}$ sõjalaenu
teise wäljaande obligatsioonisid
müüwad kõik riigi hoiukassad ja Laenu-Hoiu ühisused. Tallinnas järgmistes rahaasutustes:

Riigipanga jaoskondades.
Põhja Laenu- ja Hoiu-ühisuses, Suurel turul.
Eesti Laenu- ja Hoiu-ühisuses, W. Karja uul.
Tallinna Laenu-Hoiu kassas, Pikal uul.
Tallinna Wastastikuses Kredit-ühisuses.
Tallinna Linna pangas.
Tallinna linnawalitsuses.
Tallinna Kaupmeeste Wastastikuses Kredit-ühisuses.
Eestimaa Wastastikuses Kredit-ühisuses.
Scheeli ja Hoeppeneri panga kontorites.
Kohaliste Aktsia-seltside panga osakondades
ja kõigis riigi hoiukassades, kontorites ja posti jaoskondades, kui ka renteis ja tolliametis.

Isamaakaitsjad!
Teil aetakse habet ja lõigatakse juukseid maksuta. Narwa maant. nr. 12, krt. 3, L. Arro juukselõikamise-äris.

Tarwitajate-ühisuse „Oma"
Pärnu maantee ümbruses elutsewate liikmete tähelepanemisi juhime selle peale, et **Suurel Pärnu maanteel nr. 8**
harukauplus
on awatud. Sealsamas wõetakse ka uusi liikmeid wastu.
5892 **Juhatus.**

Sõjawäe-teenistusesse minejatele
ilmus trükist:
Sõjamehe sõnastik.
Tarwilised juhatused ja nimed tegewas wões wiibijatele. Kokku seadnud kapten Pitka. Hind 30 kop.
G. Pihlaka raamatukauplus, Tallinnas.

Suguelu
Teine trükk. Hind 1 rbl., ilukõttes 2 rbl. 224 leheküljel kõige tähtsamat terwise õpetust. Ladu Ploompuu raamatukauplusses, Tallinnas. 5802

Meie Matsi kalender 1917
Hind 40 kop. Pealinna kaardiga 55 kop. Eestimaa kaardiga 90 kop. Kõigi kaasannetega 1 rbl. Ladu Ploompuu kaupl., Tallinnas.

SAAPAKREEM
kõige paremalest wabrikutest
soowitab odawalt: **M. MENDRICH**
end. Gagnus, HARJU UUL. NR. 23.

Kõige parem **Nõudke** # !Uudis! **naha säber!** **rohelise nr. 3711-ga**

Soome tõrwa seep. **Soome tõrwa seep.**

SOOME TÕRWA SEEP
Kõige parem sõber ihu nahale ja ühtlasi ka hoiab eemale kõiksugused naha haigused ja pea kõmetuse.
Nõudke igalt poolt meie № 3711.

Odaw ja hea! Pealadu, üksikult, tosina ja kasti wiisi
M. Abo Tallinnas, Uuel turul nr. 50. Kirjapaberite ja ümbrikute ladu.

Tow. znak'ъ utв. Dep. Torg. i Prom. въ razn. vid.

Ankru Pain-expeller
punase ankruga ja allkirjaga.
Õige abinõu jooldwahaigusi ja külmetamise wastu.
Ankru Pain-expelleri kui ka kauba-märgi punase ankru järeletegemist wõtame wastutusele.
„Д. Р. Л. BEЙСЪ и Ко., прежде Ф. Ад. Рихтеръ и Ко.
Петроградъ, Николаевская ул. № 14.

Soowit. järgmist kaupa:
Borazi-haput, keemiliselt puhast glitserini, puhastatud (natrum bicarbonikum) **kristall- ja pesusoodat, karbolja tõrwaseepi** (tõsinate kaupa), **amonium karbonicum, prowance õli, korkisid, maarjajääb, rauа- ja wasehallituſt** (grünspanni) **ja mitmesugiseid teisi kaupasid.**
E. J. Eichfuss
Petrograd, Gorohowaja № 55, kw. 56. Tel. 532-42.

Wene Kaubawee- ja Kinnituseselts
(asutatud 1844. aastal)
Põhjuskapital 4.250.000 rubla,
kinnitab tule wastu kõikjugu liikuwat ja liikumata waranduft Tallinnas ja tema ümbruse maakondades.
Kontor on Tallinnas Narwa m. nr. 10. Tel. 13-42.
Kontor on awatud k. 9 hom. kuni k. 5 õhtul.
Esitajad: Rõõmuel A. Mirjami tpl., Tapal A. Draw.

„OLYMPIA"
Laupäewal, 5. nowembril 1916. aastal.
Nikolai gümnasiumi turnisaalis, 6. Kloostri uul. 7.
Perekonna-õhtu
Peasetähed 1 rbl. 75 kop. Wõerad peasewad ainult liikmete soowitusel.
5891 Teelteade: **Maskerad** 19. nowembril. **Eeltseisus.**

Tallinna
Kaupmeeste Wastastikune Kredit-ühisus.
Wiru uul. nr. 18.
Tellimiste wastuwõtmine
teise $5\frac{10}{20}$ sõjalaenu paberite
peale algab 1. nowembrist s. a.
Kassa on awatud kella 10—3 p.
5815 **Juhatus.**

Weskikiwi materjali
millest ka talwel kõlmaga kõwa kiwisi saab teha, walget räni, halli tulekiwi, smürgelt wedelat ja pulbris müüb
P. КЮТТЕРЪ, гор. ФЕЛЛИНЪ Лифляндской губ.

1917. a.
„Meie Matsi" tähtraamat
on ilmunud. Kümnes aastakäik. Tähtraamatus on kõik tarwilikud teated, kodumaa adressid, linnade juhid ja asunduste adressid. Palju huwitawat lugemist ja piltidega kaunistatud nalja.
Hind 40 kop. Saada igast raamatukauplusest.
Ostmisega rutate, on wähesel arwul trükitud.
„Teaduse" kirjastus Tallinnas, Harju ja Rüütli uulitsa nurgal nr. 46/15.
Sisseträk Rüütli uul.

При каждомъ № „НИВЫ" подписчики получатъ по одной книгѣ, всего въ годъ **52 КНИГИ.**

ОТКРЫТА ПОДПИСКА
НА 1917 ГОДЪ
(48-й годъ изданія)
на еженедѣльный иллюстрированный
ЖУРНАЛЪ
со многими приложеніями.
НИВА

Гг. подписчики „НИВЫ" получатъ въ теченіи одного 1917 года:

52 №№ еженедѣльн. худож.-литер. журн. „НИВА": повѣсти и разсказы, критич. и полит.-науч. очерки, біограф., истор. и политич. очерки и обозрѣнія, снабж. съ картинъ, рисунки, портреты и иллюстрація съ театра военныхъ дѣйствій.

12 №№ еженѣдѣльнаго иллюстрированнаго приложенія **ДЛЯ ДѢТЕЙ.**

52 КНИГИ „Сборника НИВЫ", отпечатанныя убористымъ четкимъ шрифтомъ, въ составъ которыхъ войдетъ:

Первая серія
Полнаго собранія сочиненій М. ГОРЬКАГО.

Горькій — поэтъ героической удали. Онъ молніей ворвался въ нашу жизнь, и все въ ней зажегъ, освѣтилъ. „Человѣкъ — это звучитъ гордо! Человѣкъ — святыня. Все — для человѣка. Люди, вы и сами не знаете, какъ вы сильны и прекрасны", — говоритъ своими твореніями Горькій. Его книги — восторженные псалмы человѣку.

Горькій — пѣвецъ будущаго, и, прозрѣвая наше грядущее счастье, нетерпѣливо торопитъ его. Залогъ этого счастья — работа, творческая, хоровая, всемірная.

Поэтъ-пролетарій, поэтъ-цеховой, сынъ мастерового, внукъ бурлака, изображаетъ широкою кистью богатую народную душу. Нынѣ онъ въ самомъ расцвѣтѣ своего могучаго творчества, и его міровая, необыкновенная слава крѣпнетъ и растетъ съ каждымъ годомъ.

Полное собраніе сочиненій С. Я. НАДСОНА.

Надсонъ — вѣчный кумиръ молодежи. Вся молодая Россія молитвенно влюблена въ него, ибо онъ выразилъ и воспѣлъ въ своихъ стихахъ именно то, чѣмъ волнуются умы и сердца лучшихъ русскихъ юношей и дѣвушекъ: жажду безкорыстнаго служенія народу, жажду жертвенной любви къ униженнымъ и падшимъ, жажду борьбы за идеалы свободы и братства.

Для молодежи нѣтъ благотворнѣе книги, чѣмъ стихотворенія этого свѣтлаго юноши, уводящія душу отъ порочныхъ соблазновъ, навѣвающія на нее идеалистическій духъ.

Полный переводъ романа „ДОНЪ-КИХОТЪ" СЕРВАНТЕСА.

Больше 300 лѣтъ прошло со времени созданія „Донъ-Кихота", а эта книга все еще молода и нова. Не можетъ умереть Донъ-Кихотъ, покуда не умретъ въ человѣчествѣ драгоцѣннѣйшая благодать — донкихотство! Быть Донъ-Кихотомъ — это лучшее, на что только способенъ человѣкъ. Если бы не было среди насъ Донъ-Кихотовъ, жизнь была бы, что садъ безъ цвѣтовъ, что храмъ безъ иконъ и святынь! Донкихотство это рыцарское самоотверженіе, идеализмъ, вѣра въ высшія цѣнности жизни, героическій бой съ угнетателями.

Донъ-Кихотъ — широчайшій поэтическій образъ, грандіозно обобщенный художественный типъ. Это не только испанецъ такого то вѣка, это всечеловѣкъ всѣхъ эпохъ и народовъ.

Третья серія
Полнаго собранія сочиненій Д. Н. МАМИНА

Въ эту серію входятъ такіе шедевры знаменитаго русскаго писателя, какъ романы: „Золото", „Бурный потокъ", „Падающія звѣзды", цѣлый рядъ сборниковъ, повѣстей и разсказовъ: „Любовь", „Осенніе листья", „Медовыя рѣки", „Вокругъ ракитова куста" и др. Читатели „Нивы" успѣли уже полюбить мускулистый, полнокровный талантъ этого силача-самородка, который, какъ узловатый, могучій дубъ, стоитъ въ рощицѣ мимѣшней словесности среди чахлыхъ своихъ современниковъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА „НИВЫ" со всѣми приложеніями на годъ:
въ Петроградѣ: безъ доставки — 12 р. 50 к. съ доставкой — 13 р. 50 к.
Безъ доставки: 1) въ Москвѣ, въ конторѣ Н. Печковской — 1 р. 25 к.; 2) въ Одессѣ, въ книж. маг. „Образованіе" — 13 р. 50 к.
Въ нерасклейкѣ во всѣ мѣста Россіи **14 р.**
За границу — 18 руб.

Допускается разсрочка платежа въ 2, 3 и 4 срока:
въ 2 срока: при подпискѣ 7 р. и 1 іюня — 7 р.; въ 3 срока: при подпискѣ — 5 р., 1 апрѣля — 5 р. и 1 августа — 4 р. и въ 4 срока: при подпискѣ — 4 р., 1 марта 3 р., 1 іюня — 4 р. и 1 августа — 3 р.

Для гг. служащихъ, какъ въ казенныхъ, такъ и въ частныхъ учрежденіяхъ, при коллективной подпискѣ за поручительствомъ гг. казначеевъ и управляющихъ допускается разсрочка платежа на самыхъ льготныхъ условіяхъ.

Адресъ: Въ контору журнала „НИВА" Петроградъ, улица Гоголя № 22.

Trükitud „Ühiselu" trükikojas, Tallinnas.

Печатать разрѣшается Полиціею.